

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma /ylempi AMK

Niina Laurila

TEHOSTETTU TUKI JA PSYKOSOSIAALINEN OPPILASHUOLTO 9.-
LUOKKALAISTEN NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö 2013

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / ylempi AMK

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen

NIINA LAURILA

Tehostettu tuki ja psykososiaalinen oppilashuolto 9.- luokkalaisten näkökulmasta

Opinnäytetyö

49 sivua + 4 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Heli Paaso

Toimeksiantaja

Kouvolan kaupunki

Maaliskuu 2013

Avainsanat

kolmiportainen tuki, tehostettu tuki, oppilashuolto, kuraattorityö

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten oppilaat ovat kokeneet tehostetun tuen ja minkälaisena he näkevät psykososiaalisen oppilashuollon roolin koulunkäynnin tukena. Tutkimus on laadullinen tutkimus, joka toteutettiin teemahaastatteluilla. Tutkimukseen osallistui 10 oppilasta.

Tutkimuksen teoria perustuu sekä kolmiportaisen ja tehostetun tuen, että psykososiaalisen oppilashuollon tarkasteluun. Jälkimmäisessä koulukuraattorityö on painotettuna.

Aineisto analysoitiin teemoitellen. Tutkimustulosten mukaan oppilaat olivat tyytyväisiä saamaansa tehostettuun tukeen ja kokivat sen hyödyttäneen oppimista. Kun oppilaalla oli selkeä tavoite jatko-opintojen suhteen, nousi opiskelumotivaatio samanaikaisesti. Tehostetun tuen pedagogiset ratkaisut ja oman motivaation löytymisen nuoret kokivat parhaimmiksi koulunkäyntiä edistäviksi seikoiksi. Psykososiaalisesta tuesta oli hyviä ja neutraaleja kokemuksia. Koulukuraattori nähtiin enemmän yksityiselämän kuin koulunkäynnin pulmissa tukevaksi. Yleinen mielikuva oli, että psykososiaalinen tuki on olemassa oppilasta varten, tukena ja auttajana. Toisaalta jotkut näkivät roolin lähinnä kontrolloijana.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social care

LAURILA, NIINA

Intensified support and psychosocial studentcare 9th grad-

ers point of view

Master´s Thesis

50 pages + 4 pages of appendices

Supervisor

Heli Paaso, Senior Lecturer

Commissioned by

City of Kouvola

March 2013

Keywords

three-tier support, intensified support, studentcare, social work in school

The purpose of this study was to find out what pupils think about intensified support, and how they see psychosocial studentcare supporting attendance. The study was qualitative research, and it was made by interviewing. Ten pupils altogether participated in the research.

Theory of the study is based on both three-tier support and intensified support, as well as studentcare. Social work in school was emphasized in student care.

The material was analyzed by themes. According to the results the pupils are satisfied with the support they get, and feel that it is benefiting learning. When a pupil has a certain goal after primary school, his/her to study is increasing at the same time. The pupils felt that intensified support and finding their own motivation was the best support of attendance. Experiences of psychosocial support were positive or neutral. Social worker`s role was mainly seen as supporter of problems in personal life rather than in school problems. Common image was that psychosocial support is for helping and supporting pupils. On the other hand some pupils saw its role mainly as a controller.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	KOLMIPORTAINEN TUKI	8
	2.1 Yleinen tuki	8
	2.2 Tehostettu tuki	9
	2.3 Tehostetun tuen pedagogiset työmuodot	10
	2.4 erityisen tuen toteutus	11
3	OPPILASHUOLTOTYÖ	12
	3.1 kodin ja koulun yhteistyö	14
	3.2 Kuraattorityö	15
	3.2.1 Kuraattorityön historia Suomessa	16
	3.2.2 Ohjautuminen asiakkaaksi	17
	3.2.3 Kuraattorityön välineet	17
	3.2.4 Kuraattorityö maailmalla	19
	3.3 Oppilaanohjaus	21
4	NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	22
	4.1 Murrosikä	22
	4.2 Identiteetin kehitys	23
5	OPPIMISEN JA KASVUN TUKEMINEN KOUVOLAN KAUPUNGISSA	25
	5.1 Kolmiportaisen tuen toteutus Kouvolassa	25
	5.2 Kouvolan perusopetuksen psykososiaalinen oppilashuolto	25
6	LAADULLINEN TUTKIMUS	27
	6.1 Teemahaastattelu	28
	6.2 Nuoret tutkimuskohteena	29
7	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	29

7.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	29
7.2	Tutkimushenkilöt	30
7.3	Teemahaastattelun suunnittelu	30
7.4	Teemahaastattelun suorittaminen	30
7.5	Aineiston analyysi	31
7.6	Kohderyhmän kuvaus	31
8	TUTKIMUSTULOKSET	31
8.1	Miten nuori kokee tehostetun tuen?	31
8.2	Jatko-opintosuunnitelmat	33
8.3	Kodin ja koulun yhteistyö	34
8.4	Psykososiaalinen oppilashuolto	35
8.5	Paras koulunkäynnin tuki	36
9	POHDINTA	37
9.1	Tulosten tarkastelu	37
9.2	Tutkimuksen luotettavuus	42
9.3	Opinnäytetyön prosessi	44
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	
	Liite 1. Oppimissuunnitelma	
	Liite 2. Pedagoginen arvio	
	Liite 3. Pedagoginen selvitys	
	Liite 4. HOJKS	

1 JOHDANTO

Yli kymmenen vuoden ajan on erityisopetuksen oppilaiden määrä jatkuvasti kasvanut. Vuonna 2006 erityisopetuksen oppilaista oli lähes puolet integroitu osittain tai kokonaan yleisopetuksen ryhmiin ja osa lapsista oli peruskoulujen erityisryhmissä ja erityiskouluissa. Kasvua selittävät tilastotekniset ja kuntoutuksellis-hoidolliset tekijät, kehittynyt diagnosointi, uusi tutkimustieto sekä opetuslainsäädännön muuttuminen. Opetusministeriö asettikin 14.3.2006 ohjausryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen pitkän tähtäimen kehittämissstrategiaksi. Ohjausryhmä ehdotti käytänteiden muuttamista niin, että painopiste siirtyy enemmän varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisevään toimintaan. Ohjausryhmä käytti tästä käsitettä *tehostettu tuki*, joka on ensisijainen tukimuoto ennen erityisopetuspäätöstä. Tehostetun tuen avulla tuetaan oppimista ja kasvua sekä ehkäistään oppilaan oppimiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen tai kehitykseen liittyvien ongelmien kasvamista, kasautumista ja monimuotoistumista. (Erityisopetuksen strategia 2008)

Tämän pohjalta vuoden 2011 alusta tuli perusopetuksessa käyttöön *kolmiportaisen tuen* -malli. Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. (POL 30.§). Tämä tarkoittaa, että esiopetuksessa lapsella on oikeus saada varhaista ja ennaltaehkäisevää kasvun ja oppimisen sekä perusopetuksessa oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Tuen on oltava laadultaan sekä määrältään lapsen kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaista. Tuki on määritelty *asteittain muuttuvaksi*, mitä kuvataan *yleisen, tehostetun* (POL 16a §) ja *erityisen* (POL 17.§) *tuen* kolmiportaisella mallilla.

Kolmiportaisen tuen malli on kaikille sama, mutta se ei anna valmiita ratkaisumalleja yksilötasolla, vaan kunkin oppilaan tilanne pitää arvioida erikseen. Tehostettu tuki on sekä korjaavaa että ennaltaehkäisevää. (Huhtanen 2011,157.)

Kolmiportaisen tuen malli tukee inklusiota. Inklusiolla pyritään osallistamaan kasvatukseen ja yhdessä toimimiseen. Erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus tarpeitaan vastaavaan opetussuunnitelmaan ja koulujärjestelmän velvollisuus on se toteuttaa. Pyrkimyksenä kuitenkin on, että oppilas voisi hyödyntää yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Tätä tuetaan erilaisin pedagogisin keinoin. (Huhtanen 2011, 73.)

Opetushallituksen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksissa ja täydennyksissä korostuvat tuen suunnitelmallisuus, joustavuus sekä jatkuvuus. Suunnitelmallisuudella tarkoitetaan sitä, että arvioinnin ja tuen on oltava entistä perustellumpaa ja systemaattisempaa, yksilön tarpeita vastaavaa. Suunnitelmallisuutta lisäävät myös uudet asiakirjat eli pedagoginen arvio ja pedagoginen selvitys sekä opetussuunnitelmien perusteissa entistä yksityiskohtaisemmin kuvatut yksilölliset suunnitelmat eli *oppimissuunnitelma* ja HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma).

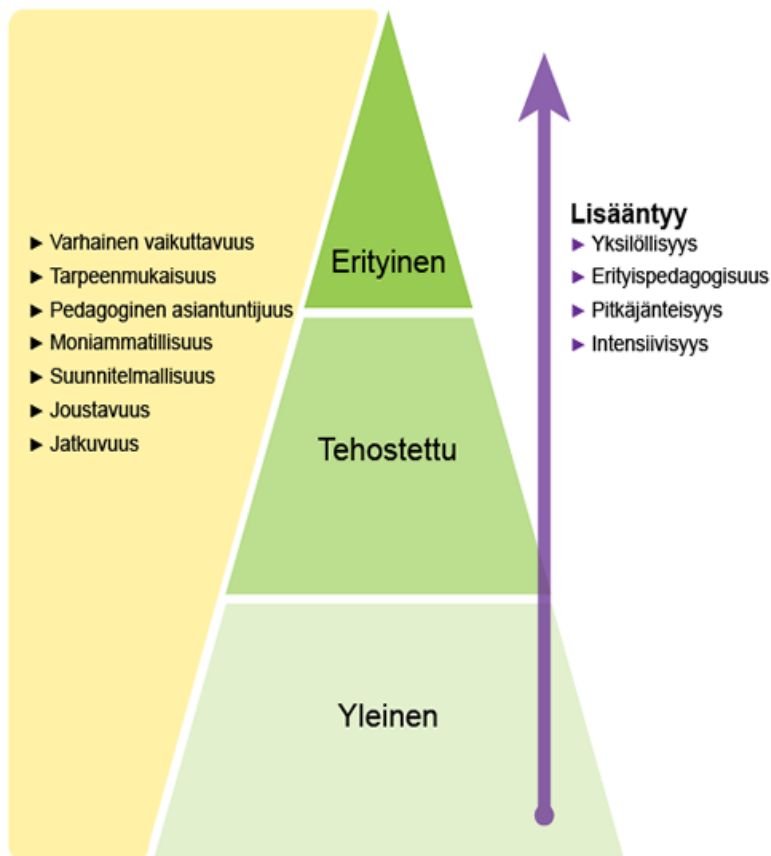
Joustavuudella viitataan siihen, että lapsella on oikeus saada eriasteista tukea kulloisenkin tilanteen mukaan. Joustavuutta ovat myös erilaiset joustavat pedagogiset ratkaisut, kuten esimerkiksi joustavat ryhmittelyt. Kun tuen tarvetta ja oppimista arvioidaan sekä seurataan suunnitelmallisesti, lapsi saa jatkuvasti kehitystasonsa mukaista tukea. Tämä mahdollistaa lapselle oikea-aikaisen ja -tasoisen tuen saamisen yleisen, tehostetun tai erityisen tuen aikana.

Psykososiaalinen oppilashuolto on yksi tukikeinoista. Lastensuojelulain 9. §:n mukaisesti kunnan tulee järjestää koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluita, joilla pyritään tukemaan ja ohjaamaan koulunkäyntiä sekä ehkäisemään ja poistamaan oppilaan kehitykseen liittyviä sosiaalisia ja psyykkisiä vaikeuksia.

Psykososiaalinen oppilashuolto tukee oppilaan koulunkäyntiä kolmiportaisuuden kaikilla tasoilla, tässä tutkimuksessa kuitenkin tarkastellaan nimenomaan tehostettua tukea ja psykososiaalista oppilashuoltoa. Tarkoituksena on selvittää tehostetun tuen jaksolla olevien 9.-luokkalaisten kokemuksia psykososiaalisesta oppilashuollosta: miten he ovat kokeneet sen tukevan oppimista, koulunkäyntiä ja tavoitteiden saavuttamista. Mikäli omakohtaisia kokemuksia ei ole, haluan selvittää näiden oppilaiden mielikuvia psykososiaalisesta oppilashuollosta: milloin heidän näkemyksensä mukaan näitä palveluita tarvitaan.

2 KOLMIPORTAINEN TUKI

Vuoden 2011 alusta tuli voimaan laki tuen kolmiportaisuudesta. Tuki on määritelty asteittain muuttuvaksi yleiseksi, tehostetuksi ja erityiseksi tueksi. (POL 16a§, 17§)

Kuva 1. Kolmiportaisen tuen malli ja sen tavoitteet (LuKimat 2011.)

2.1 Yleinen tuki

Yleinen tuki tarkoittaa jokaiselle oppilaalle annettavaa *tilapäistä* tukea. Yleistä tukea annetaan, jos oppilas on jäänyt jälkeen opetuksessa tai on muuten tilapäisen tuen tarpeessa. Opettaja ottaa yhteyttä huoltajiin ja pyrkii yhteistyössä löytämään tätä oppilasta parhaiten tukevat keinot. (perusopetuksen opetussuunnitelman muutokset ja täydennykset 2010, luku 4.1)

2.2 Tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei enää riitä ja oppilas tarvitsee säännöllistä tai useaa eri tukimuotoa yhtä aikaa. Tehostettu tuki suunnitellaan jokaiselle yksilöllisesti ja se on pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tukimuodot ovat samat kuin yleisessä tuessa, mutta jatkuvampaa ja vaatii oppimissuunnitelman tekemisen.

Oppimissuunnitelma (liite 1) on kirjallinen asiakirja oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä sekä siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä ja tuesta. Oppimissuunnitelmaa voi tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea ja tehostetussa tuessa sitä tulee käyttää. Suunnitelma lisää opettajan tietoisuutta oppilaan tilanteesta, helpottaa opettajien välistä yhteistyötä ja parantaa kodin ja koulun yhteistyötä. Suunnitelmalla pyritään lisäämään myös oppilaan omaa vastuuta opiskelustaan. Suunnitelman avulla pystytään helpommin arvioimaan oppilaan edistymistä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, luku 4.5.1)

Oppilaan osuus suunnitelman laatimisessa kasvaa aina siirryttäessä ylemmille luokille. Suunnitelmassa ei tule kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. (Valtakunnallinen opetussuunnitelma dnro 50/011/2010.) Arvioinnissa tulisi näin ollen muistaa, että ei arvioida oppilasta vaan hänen *oppimistaan*. Osallistamalla oppilas suunnitteluun ja arviointiin, hänestä pyritään tekemään itsenäisempi ja vastuullisempi oppija. Arvioinnilla tuetaan oppilasta tunnistamaan oppimistaan hyödyttävät ja haittaavat asiat. Parhaimmillaan oman kehittymisen seuraaminen kannustaa oppimaan uutta. (Koppiinen, Korpinen & Pollari 1994, 84.)

Tehostetun tuen aloittaminen käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltotyössä *pedagogisen arvion* (liite 2) pohjalta. Arviossa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena, oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista, oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet, sekä arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöllisillä, oppilashuollollisilla tai muilla järjestelyillä oppilasta voitaisiin tukea. Tehostetussa tuessa oppimääriä ei voi yksilöllistää, mutta oppiaineuksessa voi keskittyä ydinsisältöihin. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, luku 4.2)

Pedagoginen asiantuntijuus on keskeisessä asemassa, kun lapsen tuen tarvetta arvioidaan. Arvion toteutettavasta tuen muodosta tekevätkin ensisijaisesti lapsen opettajat. Tarvittaessa, ja etenkin silloin, kun kyse on oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, luku 4.2)

Kun on kyse edellä mainituista ongelmista, olisi hyvä, että opetuksen järjestäjällä ja sosiaali- ja terveystoimella olisi tarjota toimivia palvelurakenteita ja malleja esimerkiksi arjen hallintaan liittyen, joita voitaisiin perheelle tarjota oppilashuollon kautta. Huoltajan tulisikin avoimesti kertoa, mikäli arjen hallinta ei suju tai kotona on muita asioita, jotka vaikuttavat haitallisesti oppilaan koulunkäyntiin. (Lahtinen 2011, 143.)

2.3 Tehostetun tuen pedagogiset työmuodot

Eriyttämisen tavoitteena on opetuksen eteneminen oppilaan kykyjen ja vahvuuksien mukaan, tähän pyritään erilaisilla menettelytavoilla. Eriyttämisen tapoja voivat olla: opetuksen tavoitteiden yksilöiminen (määrä ja tehtävät vaihtelevat), pedagogiset ratkaisut (havainnollistaminen, ohjaus, opetusmenetelmät), oppilaiden ryhmittäminen (pien- ja suurryhmät, yksilöopetus, yhteistoiminnalliset ryhmät, istumisjärjestys), oppimisen apuvälineet ja -materiaalit, kotitehtävien eriyttäminen (määrä ja laajuus, taso) sekä arvioinnin eriyttäminen (suullinen tai kirjallinen koe/testi, tuki koetilanteessa, aika). Eriyttämistä voidaan toteuttaa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Eriyttämislä pyritään soveltamaan opetus siten, että oppilas ymmärtää ja kykenee toiminaan niin, että asiat opitaan. (Huhtanen 2011, 113 - 114.)

Samanaikaisopetus tarkoittaa, että luokassa toimii yhtä aikaa kaksi tai useampi opettaja. Esimerkiksi luokan- tai aineenopettajan kanssa yhdessä voi toimia erityisopettaja. Samanaikaisopetus ei kuitenkaan aina ole varsinaista erityisopetusta, vaan se voi olla osana tehostettua tukea. Samanaikaisopetuksella halutaan tukea myös inklusion kehitystä. (Huhtanen 2011, 117.)

Tukiopetus on aina tilapäistä, ja sitä tarjotaan ensimmäiseksi tukimuodoksi oppimisen vaikeuksissa. Tukiopetuksella pyritään siihen, että oppilas ei jäisi opinnoissa pysyvästi

jälkeen. Tukiopetusta voi antaa myös muu kuin oppilaan oma opettaja. (Huhtanen 2011, 121.)

Lievissä oppimis- ja sopeutumisvaikeuksissa oppilaalla on oikeus saada *osa-aikaista erityisopetusta*. Opetuksesta vastaa erityisopettaja, ja sitä annetaan varsinaisten oppituntien aikana yleisopetuksen ryhmässä joko yksilö-, pienryhmä-, tai samanaikaisopetuksena. Osa-aikainen erityisopetus voi olla osana tehostettua tukea, eikä näin ollen vaadi hallinnollista päätöstä. (Huhtanen 2011, 122.)

2.4 erityisen tuen toteutus

Jos oppilaalle annettu tehostettu tuki ei riitä auttamaan oppilasta selviytymään koulutyöstä, laaditaan hänelle *pedagoginen selvitys* (liite 3) ja tehdään *erityistä tukea* koskeva hallintopäätös. Päätöstä varten on opetuksenjärjestäjän kuultava oppilasta ja tämä huoltajaa. Kokoaikaista erityisopetusta voidaan antaa vain erityisen tuen piirissä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, luku 4.3)

Pedagoginen selvitys sisältää oppilaan opettajien laatiman selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä sekä moniammatillisen oppilashuollon laatiman selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja kokonaistilanteesta. Näiden kahden selvityksen ja opetuksen järjestäjän tekemän *kokonaisarvion pohjalta* tehty selvitys muodostaa kokonaisuudessaan *pedagogisen selvityksen*. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, luku 4.3)

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittavahenkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (liite 4). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. HOJKS on virallinen pedagoginen asiakirja. HOJKS on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista. HOJKS tulee tarkistaa lukuvuosittain, se laaditaan mahdollisuuksien mukaan yhdessä huoltajien kanssa ja moniammatillisena tiiminä. HOJKS:n tekemisessä voidaan hyödyntää tehostetussa tehtyä oppimissuunnitelmaa ja pedagogista selvitystä.

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, luku 4.5.)

Kolmiportaisen tuen tukimuodot jaoteltuina: (LukiMat 2011.)

	YLEINEN TUKI	TEHOSTETTU TUKI	ERITYINEN TUKI
eriyttäminen	•	•	•
oppilaanohjaus	•	•	•
oppilashuollon tuki	•	•	•
tukiopetus	•	•	•
osa-aikainen erityisopetus	•	•	•
apuvälineet yms.	•	•	•
avustajapalvelut	•	•	•
ohjaus- ja tukipalvelut	•	•	•
kokoaikainen erityisopetus			•

3 OPPILASHUOLTOTYÖ

Koulun toimintakulttuurissa merkittävässä asemassa ovat erilaiset tukipalvelut, jotka nykykoulussa ovat moninaiset. Tukipalveluilla pyritään turvaamaan opetustavoitteiden toteutuminen sekä viestiä, että yhteiskunnassamme kaikki ovat oppimisen kannalta tasa-arvoisia. Niitä joilla vaikeuksia jossain suhteessa ilmenee, pyritään kaikin tavoin auttamaan. Tukipalvelut ja toimintatavat vaikuttavat koulun yleiseen ilmapiiriin ja sitä kautta lasten ja nuorten kokemuksiin koulusta yleensä. Voidaan myös ajatella tukipalveluiden toimivan pienoismalleina yleisemmistä yhteiskunnallisista tukijärjestelmistä. (Nivala 2006, 120.)

Alun alkaen oppilashuollon käsitteellä on tarkoitettu koulunkäyntiä tukevaa järjestelmää, joka koostuu useista toimintamuodoista. Oppilashuollollista toimintaa on ollut 1800-luvun loppupuolelta asti, jolloin ensimmäiset lääkärit palkattiin valvomaan oppilaiden terveyttä ja koulun hygieniaa. (Jauhianen 1993,65.)

Vuonna 1973 opetusministeriö asetti oppilashuoltokomitean pohtimaan oppilashuollon järjestämisen tapoja Suomen peruskouluissa. Mietinnössään komitea ehdotti koulukuraattori- ja koulupsykologitoiminnan järjestämistä tukemaan opetusta ja kasvatus- ta integroituna koulun muuhun toimintaan. Oppilashuoltokomitean ehdotuksessa koulukuraattorin tehtävänä on ensisijaisesti ennaltaehkäisevä toiminta ja sosiaaliturvan ja sosiaalityön asiantuntijana toimiminen koulu yhteisössä. Kuraattorityön tavoitteiksi asetettiin myös yhteistyön luominen niin koulu yhteisön sisällä toimivien kuin myös kodin ja koulun välille. (Oppilashuoltokomitean mietintö 1973,151.)

Nykyisin oppilashuoltoa määrittelee lainsäädäntö: perusopetuslain pykälässä 31a määrätään, että oppilaalla on oikeus sellaiseen maksuttomaan oppilashuoltoon, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuoltoon kuuluvat kansanterveyslaissa (66/1972) säädetty kouluterveydenhoito ja lastensuojelulaissa (683/1983) säädetty kasvatuksen tukeminen.

Oppilashuollon keskeisin tavoite on luoda terve ja turvallinen oppimisympäristö, suojata mielenterveyttä, ehkäistä syrjäytymistä ja edistää koulu yhteisön hyvinvointia. Oppilashuollolla edistetään oppilaan oppimista sekä kasvua ja kehitystä. Olennaisena tavoitteena on oppimisen esteiden ja muiden ongelmien ehkäiseminen ja varhainen tunnistaminen. Oppilashuoltotyö kuuluu koulun kaikille aikuisille sekä oppilashuoltotyöstä vastaaville viranomaisille. Jokainen työntekijä toteuttaa oppilashuoltoa oman työnsä osana. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2011, 301.)

Oppilashuolto koskee sekä kasvamista yksilönä sekä ryhmän jäsenenä. Näin ollen oppilashuollon tuki on sekä yksilöllistä että yhteisöllistä, ohjaus voi olla henkilökohtaista tai ryhmäohjausta. Oppilashuoltoa toteutetaan moniammatillisesti. (Ikonen & Virtanen 2007, 122 - 123.)

Oppilashuoltoa koordinoi koulun oppilashuoltoryhmä (OHR). Rehtori johtaa OHR:ää ja yleisimmin siihen kuuluu kouluterveydenhoitaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, koulukuraattori, koulupsykologi. Tarvittaessa mukana on myös muuta henkilöstöä tai ulkopuolisia asiantuntijoita. OHR:n tehtävänä on havaita ja kartoittaa ongelmatilanteita sekä riskejä, arvioida tehostetun ja erityisen tuen tarvetta, ja suunnitella toimenpiteitä ja niiden toteutusta. Tärkeää on tehokas asiakkaaksi ottaminen, OHR toimii yhteistyössä luokanvalvojan, luokanopettajan ja ryhmäohjaajan kanssa. Koulukuraattorin rooli OHR:n jäsenenä on merkittävä. Häntä voidaan kutsua eräänlaiseksi hyvin-

vointipalveluiden koordinaattoriksi ja rehtorin työpariksi. Koulukuraattori on aktiivinen toimija, asiantuntija ja sillanrakentaja eri toimijoiden välillä. (Wallin 2011, 109 - 112.)

Perusopetuslain mukaan silloin kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäisen oppilaan asiaa, kokoukseen saavat osallistua vain ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Oppilaan huoltajan kirjallisella suostumuksella kokoukseen voi osallistua myös muita tahoja. (POL 628/1998 31 a § 4 mom.)

Kokouksessa esillä olleet asiat kirjataan mahdollisimman tarkasti, ja rehtori vastaa siitä, että tiedot säilytetään asianmukaisesti lukittuna. Kirjausten avulla voidaan esimerkiksi jälkikäteen todentaa minkälaisia toimenpiteitä jossain yksittäisessä asiassa on tehty. (Vehkamäki & Tamminen-Dahlman 2004, 63.)

3.1 kodin ja koulun yhteistyö

Kun on kyse perusopetuksen oppilaista, jotka näin ollen ovat alaikäisiä, oppilashuollon yhteistyö huoltajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää. Jos oppilashuoltoryhmällä on huoli jostain oppilaasta, tulee huoli pääsääntöisesti jakaa ensin oppilaan vanhempien kanssa, ennen kuin otetaan yhteyttä koulun ulkopuolisiin tahoihin. Poikkeuksena voidaan pitää tilanteita, joissa huoltajan epäillään olevan vaaraksi lapselle, esimerkiksi pahoinpiteleminen tai seksuaalinen hyväksikäyttö. Tällaisissa tapauksissa koulun tulee olla suoraan yhteydessä lastensuojeluviranomaisiin. (Lahtinen 2011, 180 - 182.)

Omassa työssäni koulukuraattorina olen huomannut että suurelle osalle vanhemmista käsitteet: oppilashuolto, koulukuraattori, kolmiportainen tuki jne, ovat vieraita. Myös vanhempainliitossa on huomattu, että vanhemmat eivät tiedä tarpeeksi, mitä kolmiportainen tuki käytännössä tarkoittaa, ja mitkä ovat lapsen lakisäätteiset oikeudet. (Opettaja 50/2012, 7.) Keskustelussa tulisi pyrkiä ensin avaamaan käsitteitä, jotta huoltajat pystyvät paremmin ymmärtämään mihin tukitoimilla pyritään. Esimerkiksi sana erityisopetus voi tuoda huoltajalle mieleen entisaikojen tarkkailuluokat. Timo Saloviita (2008) on todennut osuvasti kirjassaan Kaikille avoimeen kouluun: erilaiset oppilaat tavallisella luokalla, että: *Eriyisopetus ei ole paikka. Se on tukitoimi, joka voidaan*

tuoda myös tavalliseen luokkaan. Oppilaan ei tarvitse siirtyä erityisopetukseen, vaan erityisopetus voi tulla hänen luokseen.

Kodin ja koulun yhteistyön toimivuus punnitaan etenkin oppimisvaikeuksissa tai käyttäytymisen ongelmissa. Jotta yhteistyö oppimissuunnitelman laatimisessa ja joustavien opetusjärjestelyjen toteuttamisessa olisi rakentavaa, tarvitaan riittävästi yhteydenpitoa ja tapaamisia, jolloin pystytään yhdessä pohtimaan miten oppilasta parhaiten tuetaan. Kodin ja koulun yhteistyö on oppilasta kannatteleva voima aina esiopetuksesta toiselle asteelle. Yhteistyö myös viestii oppilaalle, että hänen koulunkäyntinsä ja oppimisensa koetaan tärkeäksi. (Arminen, Helenius, Lång & Metso 2013, 225 - 228)

Yhteistyön tulisi myös mahdollisuuksien mukaan olla aidosti keskustelevaa. Se että vanhemmat kutsutaan koululle palaveriin, jossa oppilashuoltoryhmä kertoo mitä he ovat havainneet, mistä se heidän mielestään johtuu ja mitä asialle tehdään, huoltajien vain kuunnellessa, ei ole keskustelua tai huoltajien kuulemista, se on tiedotustilaisuus. Tällaisesta tulisi nykyajan koulussa pyrkiä pois.

3.2 Kuraattorityö

Lastensuojelulain (417/2007) 9. §:n mukaan kunta on velvoitettu järjestämään koulu-psykologi- ja koulukuraattoripalveluita, joilla tuetaan esi-, perus-, ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilaiden koulunkäyntiä, ja ehkäistään sekä poistetaan oppilaiden kehitykseen liittyviä sosiaalisia ja psyykkisiä vaikeuksia. Lastensuojeluasetuksessa (546/1990) pykälässä 2a on määritelty, että koulukuraattoreiden ja psykologien tulee tehdä työnsä pääosin koulussa. Asetuksen mukaan heidän tulee myös ”osallistua alansa asiantuntijoina kouluyhteisön toiminnan sekä opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja kehittämiseen. Koulupsykologin ja koulukuraattorin tulee toimia yhteistyössä oppilaan, hänen vanhempiansa, häntä hoitavien ja kasvattavien henkilöiden, kouluyhteisön sekä koulutoimen, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa”

Kuraattorityö sijoittuu sosiaalipalveluiden ja sosiaalityön välimaastoon. Siihen sisältyy tukea, osallistamista, yhteisöllisyyttä, yhteistyötä ja muutosta. Sosiaalipalvelun tavoin se tukee asiakasta arkielämän haasteissa, myönteisessä kasvussa ja elämän hal-

linnassa. Sosiaalityön elementtejä ovat yhteiskunnalliset ja lainsäädännölliset väliintulot, kontrolli ja varhainen tuki. Koulu toimintaympäristönä mahdollistaa matalan kynnyksen palvelut. (Wallin 2011, 85 - 91.)

Sosiaalityö koulussa perustuu yhteiskunta- ja käyttäytymistieteille sekä käytännön kokemuksen soveltamiseen. Sosiaalisten ongelmien tunnistaminen ja niihin puuttuminen ovat keskeinen elementti kuraattorityössä. (Kananoja ym. 2011, 303.)

Koulukuraattori pyrkii työssään lisäämään oppilaiden ja/tai näiden vanhempien voimavaroja jäsentämällä tilanteita selkeämmiksi, ja etsimällä ratkaisuja. Oppilaan tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti huomioiden yksilö-, perhe- ja kouluyhteisötaso. Kuraattorityössä lapsen etu tarkoittaa sitä, että hänen sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeet huomioidaan, ja että häntä kuullaan itseään koskevissa asioissa. (Kananoja ym. 2011, 303.) Juuri näitä seikkoja käsitellään etenkin silloin kun oppilaan pedagogiseen arvioon merkitään tehostetun tuen keinoksi oppilashuollon palvelut.

3.2.1 Kuraattorityön historia Suomessa

Kuraattorityön historia voidaan jakaa kolmeen aikakauteen: pioneerikauteen, perustelujen kauteen ja ammatillistumisen kauteen. Pioneerikausi alkoi 1966, jolloin ensimmäiset koulukuraattorin toimet perustettiin Helsinkiin ja Kotkaan. Työlle oli tarvetta, mutta uusia virkoja perustettiin hitaasti. Kouluyhteisön odotukset työtä kohtaan olivat usein epärealistisia ja oppilasmäärät suuret. Toimenkuva riippui paljon siitä kuka työtä oli tekemässä. Yhteistä kuitenkin oli se, että työ oli suurimmaksi osaksi oppilaskeskeistä, korjaavaa työtä. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 84 - 97.)

Toinen vaihe, perustelujen kausi 1970 - 80-luvuilla, aloitti jo pohdinnan kuraattorityön lainsäädännöstä, mutta 1980-luvun alussa säädettyihin koululakeihin se ei vielä ehtinyt. Kuraattorityötä perusteltiin useista eri näkökulmista: taloudellisista, sisällöllisistä, teoreettisista ja hallinnollisista. Koulukuraattoritoimintaa määrittelevä asetus tuli viimein voimaan 1990 lastensuojelulain muutoksen myötä. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 97 - 101.)

Kolmas vaihe on ammatillistumisen kausi. Ammatti-identiteetti on selkiytynyt täydennyskoulutusten myötä, työ on tullut tutummaksi koulussa ja yhteiskunnassa yleensä. Kehityksen jarruna ovat kuitenkin olleet kuntien säästötoimet. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 102 - 107.)

3.2.2 Ohjautuminen asiakkaaksi

Koulukuraattorin asiakkaaksi voi ohjautua hyvin monella tapaa. Oppilas itse voi olla suoraan yhteydessä kuraattoriin, tai aloitteen tekijänä voi olla opettaja, vanhemmat tai oppilashuoltoryhmä. Joskus oppilaalla on aiempi kontakti johonkin koulun ulkopuoliseen tahoon, kuten lastensuojeluun, perheneuvolaan, lasten ja nuorten psykiatriaan, nuorisotoimeen tai poliisiin, ja aloite kuraattorikontaktiin lähtee heiltä. Syitä asiakkuuden aloittamiseen voivat olla käyttäytymiseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät ongelmat tai kyseessä voi olla perhettä, tunne-elämää, oppimista ja koulujärjestelyjä koskevia pulmia. Joskus varsinaista asiakassuhdetta ei edes tarvitse aloittaa, vaan konsultointikeskustelu yhteydenottajan kanssa on riittävä apu. (Kananoja ym. 2011, 304 – 305.)

3.2.3 Kuraattorityön välineet

Sipilä-Lähdekorpi (2004) on tutkinut yläluokkien kuraattorityötä nykypäivänä. Hän sai kyselytutkimukseensa vastauksia 107, joissa oli suurta hajontaa, mikä johtunee siitä, että kuraattorit kuuluvat eri hallintokuntiin, työmenetelmät vaihtelevat ja kuraattorin rooli koetaan eri tavoin. Kuraattorityön kohteesta ollaan kuitenkin yksimielisiä; se on oppilas. Kyselyssä käy ilmi, että työ on edelleen auttamiskeskeistä ja korjaavaa. Suurin yksittäinen ongelma näytti olevan oppilaiden motivaation puute koulutyöhön. Kuraattorin työn haasteita ovat hektisyys, sirpaleisuus, resurssien puute ja asenteet kouluyhteisössä. Ensisijaisesti kuraattorit kokevat olevansa sosiaalityöntekijöitä, mutta myös kasvattajia. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 109 - 158.)

Sipilä-Lähdekorpi (2004, 91 - 93) toteaa, että yksityiskohtaista kuraattorityön kuvausta on mahdotonta tehdä, sillä työnkuva vaihtelee kunnittain ja kouluittain ja kuraatto-

rin omien painotusten mukaan. Erilaisissa kunnissa ja kouluissa on erilaiset ongelmat ja tarpeet. Yhteisenä piirteenä voidaan kuitenkin pitää työn oppilaskeskeisyyttä, jossa pääpaino on korjaavalla työllä. Ennaltaehkäisevään työhön ei useinkaan ole resursseja.

Keskeistä kurattorityössä on myös yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Jo edellä mainittu yhteistyö huoltajien kanssa on yksi tärkeimmistä, ja ammatillisia yhteistyökumppaneita ovat kouluterveydenhoitajat, koulupsykologit, kasvatusneuvola, nuorisotoimi, lasten- ja nuorisopsykiatria, seurakunta, poliisi ja tietenkin sosiaalityöntekijät. (Sipilä-Lähdekorpi 2004, 93.) Myös alueellinen yhteistyö on yleistä. Sen tavoitteena on luonnollisesti edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä kehittää kyseisen alueen palveluja ja ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntymistä. Päihdekasvatuksessa usein tehdään alueellista yhteistyötä eri järjestöjen kanssa. (Kananaja yms. 2011, 312.)

Jos oppilaan tilanteeseen halutaan muutosta, edellyttää se kaikkien opetukseen, kasvatukseen ja kuntoutukseen liittyvien tahojen osaamista, yhteistyötä ja halua viedä asioita eteenpäin. (Tilus 2004, 21) Eri toimialoilla on kuitenkin oma lainsäädäntönsä, vaikka tavoitteet olisivatkin samansuuntaisia. Tämä tuo haasteita yhteistyöhön sekä salassapitosäännöksiensä noudattamiseen. (Oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän muistio 2006 33, 15 - 16.)

Työmenetelmistä keskeisin on keskustelu, sitä tarvitaan erilaisissa neuvotteluissa ja konsultaatioissa. Keskustelutaitoa tarvitaan myös muissa menetelmissä kuten motiivoiva haastattelu, verkostotyö, ratkaisukeskeinen työ, luokkatyö ja ryhmätyö sekä yhteistyössä huoltajien kanssa. Myös erilaisia toiminnallisia menetelmiä käytetään, kuten esimerkiksi tukioppilastoiminta. Nykyisin painotetaan myös paljon nivelvaihtoyöskentelyä siirryttäessä alaluokilta yläluokille. (Sipilä-Lähdekorpi 2006, 29)

Yksilölliset tukikeskustelut lapsen ja nuoren kanssa ovat ensiarvoisen tärkeitä. Niiden kautta lapsi ja nuori tulee kuulluksi, heillä on mahdollisuus puhua itselleen tärkeistä asioista sekä käsitellä tunteitaan ja ajatuksiaan rauhassa aikuisen kanssa. Keskustelun tukena voidaan käyttää monenlaisia välineitä. Suosittuja menetelmiä ovat verkostokartan teko, erilaisten tunne- ja keskustelukorttien (esimerkiksi Pesäpuun kortit), pelien, monistepohjien ja roolikarttojen käyttö. Oman koulutuksensa mukaan työssä voi käyttää myös ratkaisu- ja voimavarakeskeisiä työtapoja tai NLP-menetelmää. (Kananaja yms. 2011, 306.)

Työhön kuuluu myös luokka- ja ryhmähavaintojen teko. Oppilaista voidaan myös muodostaa ryhmiä johonkin teemaan liittyen, kuten esimerkiksi kiusaaminen, sosiaaliset taidot tai masentuneisuus. Ryhmiä saatetaan vetää työparin kanssa, esimerkiksi koulupsykologin tai terveydenhoitajan. Myös vanhemmille voidaan järjestää vertaisryhmiä ja heidän tapaamisissaan käyttää apuna esimerkiksi vanhemmuuden roolikarttaa. (Kananoja ym. 2011, 306.)

Sosiaalialan tiedot ja taidot ovat keskeisimmässä asemassa kuraattorityössä. Tämän lisäksi ratkaisevia ovat persoonalliset ominaisuudet: rohkeutta, jämäkkyyttä, kärsivällisyyttä, empaattisuutta ja rehellisyyttä tarvitaan, sekä ennen kaikkea *vuorovaikutustaitoja*. (Sipilä-Lähdekorpi 2006, 28 - 29.)

Koulussa työskentely edellyttää myös koulujärjestelmän ja opetustyötä ohjaavan lainsäädännön (koululainsäädäntö, henkilötietolaki, julkisuuslaki sekä sosiaalilainsäädäntö – etenkin lastensuojelulaki ja laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta) tuntemusta. Lasten, nuorten ja perheen palvelujärjestelmät on myös oltava tuttuja kuten myös lasten ja nuorten kehitys. Nuorisokulttuurien tuntemusta tarvitaan päivittäisessä työssä. (Kananoja ym.2011.)

3.2.4 Kuraattorityö maailmalla

Kuraattorityötä on tehty maailmalla hyvin monella eri nimikkeellä, vastineita on löytynyt noin parikymmentä, yleisin nimeke kuitenkin on ”school social worker”. Koulukuraattori on käytössä Suomen lisäksi Ruotsissa. Kuraattori-sana on johdannainen joko latinankielen sanasta ”cura”, mikä tarkoittaa huolenpitoa, tai sanasta ”curo”, joka puolestaan on välittämistä ja asioista huolehtimista. (Sipilä-Lähdekorpi 2006, 12.)

Varsinaisia kuraattorityön pioneereja maailmalla ovat Englanti ja Yhdysvallat. Kuraattorityön juuret ovat yleisessä oppivelvollisuudessa, koulunkäynnin tullessa pakolliseksi tarvittiin henkilökuntaa joka tuki lapsia ja perheitä koulunkäynnissä ja valvoi että koulussa käytiin. 1800-luvun loppupuolella Englannissa palkattiin tähän tehtävään koulunkäynnin valvojia. Ammattikunnan toiminta perustui tietoon sekä oppilaiden henkilökohtaisista ongelmista että sosiaalisista ja taloudellisista ongelmista. Yhdysvalloissa kuraattorityön juuret alkoivat 1900-luvun alussa ”visiting teachers” –

nimikkeellä, näiden henkilöiden tehtävänä oli luoda yhteistyötä kodin ja koulun välille. USA:ssa kuraattorin työ onkin aina ollut läheisessä yhteydessä kasvatukseen. (Sipilä-Lähdekorpi 2006, 12 - 13.)

Useimmissa Euroopan maissa taas kuraattorityöhön on vaikuttanut Sosiaalipedagogiikan traditio. sosiaalipedagogi ammattina on ollut Euroopassa tunnettu jo 1940-luvulta lähtien. Saksan kurattorityön juuret ovat sosiaalipedagogiikassa 1970-luvulla. Terminä koulun sosiaalityö käsittää sekä sosiaalipedagogisia että sosiaalityön sisältöjä. Koulun sosiaalityön ajatellaan olevan sosiaalipedagogiikan laajentuma koulussa. Suomessa tosin sosiaalipedagogiikka ja sosiaalityö nähdään erillisinä. (Sipilä-Lähdekorpi 2006, 13.)

Kuraattorityö Skandinaviassa perustuu pitkälti hyvinvointivaltion ja julkisten palveluiden ideaan. Eroavaisuutena voidaan mainita se, että Ruotsissa kuraattorit toimivat koulun rehtorin alaisuudessa, kun taas muissa Pohjoismaissa he ovat joko opetus-, sosiaali- tai terveystoimen alaisuudessa. Ruotsissa oppilashuollon pääpaino on kuraattorityössä, muissa Pohjoismaissa oppilashuolto on moniammatillisempaa.

Ruotsissa kuraattorityöllä on pisimmät perinteet, aina 1940-luvulta asti. Monet kuraattorityön vaikutteet ovat alkuaan Ruotsista. Kuraattoreiden määrä Ruotsissa oli pitkään lähes kymmenkertainen Suomeen verrattuna. 1990-luvun lama kuitenkin söi resursseja rankasti myös Ruotsissa ja työn kehittäminen jäi. Nykyisin Ruotsissa seurataan oppilashuollon palveluiden kehitystä Suomessa. (Wallin 2011, 71 - 72.)

Ruotsin kuraattoriliiton internetsivujen perusteella, alueellista yhteistyötä pidetään tärkeänä osana oppilashuoltoa myös siellä. Tosin yhteistyön laajuus ja muodot vaihtelevat jonkin verran kunnasta riippuen. Tyypillistä alueellista yhteistyötä ovat yhteinen pohdinta työn tavoitteista ja menetelmistä sekä työnjaosta.

Ennaltaehkäisevä oppilashuolto on tulossa tärkeäksi myös Ruotsissa. Katarina Larsson on tutkinut ruotsalaisen kuraattorityön ennaltaehkäisevyyttä. Tutkimus *Social arbete i skolan – Ur et skollenedningsperspektiv* on ilmestynyt 2007 ja siinä todetaan että ennaltaehkäisevä työ säästää yhteiskunnan varoja, mutta sitä ei vielä Ruotsissa tehdä riittävästi, vaan liiaksi painotetaan korjaavaa työtä. (Larsson 2007.)

Norjassa koulun erityis- ja psykosiaaliset palvelut ovat olleet omissa moniammatillisissa palvelupisteissään. Nykyään sielläkin on kuitenkin alettu työskennellä suoraan kouluyhteisön sisällä. Tanskassa on painotettu opettajien sosiaalipedagogisten taitojen lisäämiseen ja siellä toimii keskitetyt perheneuvontapalvelut ja perhelääkärijärjestelmä, jonka kautta pyritään vastaamaan kouluikäisten psykososiaalisen työn tarpeisiin. Islanti taas on painottanut opintojenohjausta ja kuraattorityö on siellä vielä kehitysvaiheessa. (Wallin 2011, 71 - 72.)

Koulukuraattorin työ näyttää olevan maailmalla melko yhteneväistä, mutta merkittäviä erojakin löytyy maiden välillä ja jopa niiden sisällä. Erot eivät kuitenkaan yleensä koske työn arvoja ja periaatteita, vaan liittyvät lähinnä ammattinimikkeisiin, pätevyysvaatimuksiin, sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan suhteeseen sekä työn toteuttaviin organisaatioihin. (Sipilä-Lähdekorpi 2006, 14.)

3.3 Oppilaanohjaus

Perusopetuslain 30 § mukaan oppilaalla on subjektiivinen oikeus saada oppilaanohjausta, se kuuluu opetussuunnitelmaan kaikilla luokka-asteilla. Sitä annetaan opetuksen yhteydessä sekä henkilökohtaisena ja pienryhmässä tapahtuvana ohjauksena. Yläluokilla se sisältää tiedottamisen jatko-opinnoista, uravalinnan pohdintaa ja työelämään tutustumista. Opetussuunnitelman perusteissa on kokonaisvaltainen ohjausmalli, johon kuuluu oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen, opintojen ohjaus sekä ura ja elämänsuunnittelun ohjaus. Yläkoululaisen oppilaan tulee saada ohjausta sekä yksilöllisiin tarpeisiin että yhteisöllisyyteen. Ohjauksessa käytetään suunnitellusti erilaisia menetelmiä, joiden tulee tukea oppilaan päätöksentekoprosessia ja siirtymistä toiselle asteelle. (Ikonen & Virtanen 2007, 125 - 128.)

Opettajan ja oppilaanohjaajan tuella oppilas tulee tuntemaan erilaiset oppimistyylit ja kehittää omia opiskelutaitojaan ja niiden arviointia. Kyky suunnitella ja tehdä valintoja kehittyy. On tärkeää kehittää oppilaan päätöksentekotaitoja sekä valmiuksia suunnitella koulunkäyntiä ja opiskelun jälkeistä elämää muuttuvissa olosuhteissa. Muutokset voivat aiheuttaa epävarmuutta ja siksi onkin tärkeää oppia etsimään uusia mahdollisuuksia. Oppilaan tulee saada ohjausta myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus-, ja ammattivalinnoissa. (Ikonen & Virtanen 2007, 128.)

4 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

4.1 Murrosikä

Tutkittavat ovat 15 – 16-vuotiaita, joten he kuuluvat murrosiäksi kutsuttuun elämänvaiheeseen. Murrosiän katsotaan alkavan 13 – 14-vuotiaana, mutta todellisuudessa ajankohta vaihtelee yksilöllisesti. Fysiologisesti murros tarkoittaa, että lapsi saavuttaa sukukypsyyden. Tämä merkitsee kehossa elintoimintojen ja ulkomuodon muutoksia. (Turunen 2005, 114.) Vuorinen (1998) jaottelee 14 – 16-vuotiaat kuuluvan *varsinaiseen nuoruuteen*. Siinä kehitysvaiheessa vanhemmista pyritään irti tunteiden tasolla: nuori ajattelee negatiivisesti, on itsekeskeinen ja ärtynyt. Asketismi ja älyllistäminen ovat hallitsevia joidenkin nuorten psyykkisessä työskentelyssä. Nuori rakentaa vanhemmista riippumatonta sisäistä maailmaansa intensiivisten ystävyysuhteiden tuella. (Vuorinen 1998, 202)

Tunteiden voimistuminen on yksi tämän iän erityinen kehityspiirre. Tunteet saattavat heitellä levottomasti ja nuori elää kuin toisessa todellisuudessa. Itsekorostus ja omapäisyys saattavat korostua. Joskus nuori ei kykene lainkaan hallitsemaan tunteitaan ja yllykkeitä halujaan. Toisaalta tyypillistä on myös syvä hämmennys ja siitä johtuva ujous ja arkuus. Joskus murrosikä merkitsee vakavaa kriisiä nuoren elämässä, hän saattaa vetäytyä estoisesti kaikesta kanssakäymisestä. Monesti tilanne on aivan päinvastainen, nuori villiintyy uusien tuntemustensa ja maailman imussa. Tällöin hän itse ei välttämättä tunne mitään kriisiä, mutta hänen läheisensä kokevat tilanteen pelottavaksi. (Turunen 2005, 114-115.)

Vaikka murrosikä onkin hyvin vaativaa aikaa, etenee se kuitenkin monilla nuorilla varsin tasaisesti. On kuitenkin normaalia, että välillä tulee isojaakin kuohuntavaiheita, ne ovat haastavia sekä nuorelle että hänen läheisilleen. Usein saman perheen nuorista yksi pääsee helpolla ja toisella kuohuntavaiheet ovat hyvinkin rankkoja. (Hietala, Kalltiainen, Metsärinne, Vanhala 2010, 41.)

Murrosikää on sanottu myös sosiaalisesti syntymäksi, ystävyysuhteet muuttuvat sisäistyneemmiksi kun tunne-elämän vivahteikkuus kasvaa. Viiteryhmät, joihin nuoret haluavat samaistua laajenevat. Nykyaikana nuorisokulttuurien erilaiset virtaukset ovat

yhä kirjavampia. Musiikkiteollisuus lienee merkittävin vaikuttaja. Nuoret ovat vielä melko epäitsenäisiä suhteessa näihin viiteryhmiin ja kaveripiiriinsä. (Turunen 2005, 114-116.)

4.2 Identiteetin kehitys

Nuoruusikää kokoava kehitystehtävä liittyy identiteetin muodostamiseen. Identiteetillä tarkoitetaan minuuden ja yksilöllisyyden suhteellisen pysyvää kokemistapaa, johon sisältyvät yksilön omaksumat sosiaaliset roolit. Omaa identiteettiään, omaa itseään, nuori alkaa etsiä yleensä 15 – 18-vuotiaana. (Vuorinen1998, 215.)

Oleellinen osa tätä vaihetta on sukupuoli-identiteetin etsintä. *Seksuaalinen kehitys* tarkoittaa muutoksia kehossa, mikä saattaa ujoittaa ja hämmentää nuorta. Seksuaalisuuden mukanaan tuomat tarpeet ja mielikuvat ovat uusia ja aiheuttavat usein levottomuutta nuoren mielessä. Heräävä seksuaalisuus vetää nuoren teot ja tunteet liikkeelle uudella tavalla. Kun kohtaa paljon uutta itsessään ja ympäröivässä maailmassa, voi olo olla helposti turvaton. (Turunen 2005, 120.) Seksuaalinen puhkeaminen on monin tavoin yksilöllinen kokemus, jonka kuvaaminen on siksi vaikeaa. Seksuaalisuuden kesyttäminen on niin keskeinen nuoren kehitystehtävä, että se edellyttää myös muiden sen ikävaiheen kehitystehtävien kohtaamista. (Vuorinen1998, 206.)

Tunteiden kirjon tullessa voimakkaammaksi ja laajemmaksi murrosikäinen *alkaa elää omista tunnoistaan käsin ja noudattaa omia sisäisiä yllykkeitään*. Tämä kehitys on osa nuoren *itsenäistymistä*. Joskus tunteiden voimakkaat heilahtelut johtuvat tunne-elämän vaikeuksista jotka johtuvat aiemmista kokemuksista, kasvutaustasta tai perheongelmista. Nuori ei pysty enää pitämään ympäristön ongelmia ulkopuolellaan vaan kokee ne omakohtaisiksi. Yleensä nuori ei vielä kykene käsittelemään vaikeuksiaan itse, vaan tarvitsee tukea ja ymmärrystä. Häntä ei tule pakottaa tiedostamaan asioita joita hän ei ole vielä valmis kohtaamaan. Nuoruuteenkin kuuluu yhä tietty suojaava tiedostamattomuus. (Turunen 2005, 123-125.)

Sisäisen maailman muutokset heijastuvat luonnollisesti ensisijaisesti niihin ihmisiin, joiden avulla lapsi rakensi oman maailmansa. Suurin paine kohdistuu yleensä vanhempiin, jotka ovat nuorelle vielä korvaamattomia tunnekohteita. Nuori tarvitsee ikä-

tovereita irtautuakseen vanhempiensa vaikutuspiiristä ja itsenäistyäkseen. Nuori vertaa usein itseään muihin ja samaistuu ystäväissään niihin piirteisiin, jotka haluaisi itselleen. Yleisestikin nuoret pyrkivät sisäiseen eheyteen olemalla ryhmässä ulkoisesti samantaisia. (Vuorinen 1998, 207 - 214.)

Murrosiässä nuori kohtaa sen tosiasian, että häneltä edellytetään myös omaa panosta yhteisten asioiden hoitamiseksi, hän kohtaa *normatiivisia* kehitystehtäviä. Koulun loppuun saattaminen, työ- tai opiskelupaikan hankkiminen, asevelvollisuus, parisuhde, ja muut erilaiset tulevaisuuden haaveet asettavat nuoret tosi paikan eteen. Valitettavasti kaikki nuoret eivät näihin haasteisiin kykene vastaamaan. Heikoimmilla ovat ne, jotka eivät ole saaneet haltuunsa aiempia kehitystehtäviä. Myös jokin ulkoinen trauma saattaa suistaa nuoren kehityksen raiteiltaan. (Vuorinen 1998, 209 - 211.)

Onnistuneen nuoruusiän pääsaavutus on *eheä identiteetti*. Tällöin nuori on onnistunut yhdistämään aiemmissa kehitysvaiheissa tapahtuneet, osin ristiriitaiset samaistumisensa ja muodostamaan toimivia kontakteja ympäristöön. Kaikilla meillä kuitenkin on säröjä minuudessamme eikä ehjä identiteetti ole lopullinen. Onnistuneet kokemukset nuoruudessa antavat kuitenkin hyvän pohjan sille, että yksilö uskaltaa lähteä tavoittelemaan aikuisuuden anteja ja haasteita tuntien ”Tämä on todellinen minäni!” (Vuorinen R. 1998, 232.)

Nuoruudessa yleensä tehdään ensimmäiset elämän tärkeät valinnat, kuten uravalinta, tässä vahvasta identiteetistä on apua. Identiteetikriisin kautta saavutettu identiteetti on osoittautunut kypsimmäksi ja vahvimaksi identiteetin muodoksi. Perheen tai muun yhteisön kautta omaksuttu identiteetti voi olla vahva, mutta antaa kuitenkin heikomat edellytykset selviytyä yllättävistä muutoksista elämässä. Kypsän identiteetin saavuttamiseen vaikuttavia tekijöitä ovat oma hyvä koulumenestys sekä vanhempien korkea koulutustaso ja ammattiasema. Varhaisia riskitekijöitä taas ovat alhainen koulumenestys, vanhempien matala koulutustaso ja ammattiasema sekä vetäytymistä ja ahdistavuutta sisältävät käyttäytymisstrategiat. Keskeisin tutkimustulos on kuitenkin myönteinen: identiteetin myönteinen kehitys ja kasvu on mahdollista, ja jatkuu useilla ihmisillä pitkälle aikuisuuteen edistäen psykososiaalista hyvinvointia. (Fadjukoff 2007, 57 - 64.)

5 OPPIMISEN JA KASVUN TUKEMINEN KOUVOLAN KAUPUNGISSA

5.1 Kolmiportaisen tuen toteutus Kouvolassa

Kouvolassa yleisen tuen tukimuotoja ovat eriyttäminen, joustava ryhmittely, kodin ja koulun yhteistyö, kerhotoiminta, oppimissuunnitelma, aamu- ja iltapäivätoiminta, tukiopetus, oppilashuollonpalvelut (koulukuraattori tai -psykologi), oppilaanohjaus, apuvälineet, osa-aikainen erityisopetus ja avustajapalvelut. (Kouvolan kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma)

Kouvolan kaupungin opetussuunnitelmassa tehostetun tuen muodot ovat samat kuin yleisessä tuessa, mutta oppilashuollon tuki, oppimissuunnitelma ja osa-aikainen erityisopetus painotettuina. Luonnollisesti tehostetun tuen antaminen edellyttää myös sitä, että tilapäinen tuki ei ole ollut riittävää, vaan tarvitaan jatkuvia ja säännöllisiä tukitoimia. Tehostetussa tuessa oppiaineita ei voida yksilöllistää, vaan se vaatii erityisen tuen päätöksen. (Kouvolan kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma)

Kouvolan kaupungin opetussuunnitelmassa todetaan, että mikäli oppilas ei tehostetusta tuesta huolimatta saa tukea riittävästi, keskustelelee tämän opettaja ensin huoltajien ja oppilaan kanssa, minkä jälkeen hän vie asian oppilashuoltoryhmään ja tekee oman selvityksensä oppilaan etenemisestä. Oppilashuoltoryhmä lisää siihen oman kannanottonsa ja esittää tarvittavia toimenpiteitä. Kouvolassa pedagogisen selvityksen käsittelee myös aluekoordinaatioryhmä, joka tekee vielä omat kannanottonsa ennen päätöksentekoa. (Kouvolan kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma)

5.2 Kouvolan perusopetuksen psykososiaalinen oppilashuolto

Kouvolan kaupungilla työskentelee 9 koulukuraattoria, 1 kaupungin palveluksessa oleva koulupsykologi ja 5 ostopalvelupsykologia sekä 9 koulupsykkaria. *Psykkarit* ovat psykiatrisia sairaanhoitajia, joiden osaamista käytetään kun oppilaalla on psyykkisiä ongelmia. Psykkareita ei tiettävästi ole käytössä muualla Suomessa. Psykkari-toiminta sai alkunsa osana sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön rahoittamaa Lapsen ääni – kehittämisohjelmaa, jonka tavoitteena on löytää uusia keinoja lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä sekä löytää intensiivisiä nuoriin

kohdistuvia työmalleja. Kehittämisohjelman kautta rahoitus oli vain määräajaksi, mutta kunnalliset päättäjät kokivat nuorten matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut niin tärkeiksi, että heidän aloitteestaan psyykkaritoiminta vakinaistettiin kaupungin omin varoin.

Psykkareiden työn tavoitteena on mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy, varhaisen tuen tarjoaminen sekä mielenterveysasioista puhuminen ja sitä kautta ymmärryksen lisääminen. Konsultaation kautta psykkareiden osaaminen on myös opettajien ja vanhempien käytössä. Oppilashuoltoryhmässä he toimivat mielenterveystyön asiantuntijoina. (Kouvolan kaupungin kasvun ja oppimisen tukipalvelut)

Psykkareiden työvälineitä ovat keskustelu, testit ja arviointilomakkeet, pelit ja leikit. He tekevät myös tarvittaessa kriisityötä ja järjestävät kotikäyntejä, ryhmätoimintaa ja teematunteja. (Kouvolan kaupungin kasvun ja oppimisen tukipalvelut)

Virassa olevia *koulupsykologeja* on tällä hetkellä yksi. Hän työskentelee Kouvolassa Pohjoisella alueella, tavanomaisen koulupsykologityön mukaisesti, eli osallistuu oppilashuoltoryhmien kokouksiin, tapaa oppilaita ja tekee testauksia ynnä muita psykologin tehtäviä. Keskeisellä ja eteläisellä alueella on käytössä 5 ostopalvelupsykologia. Heidän palveluitaan käytetään konsultaatioon ja testaukseen. Joskus heitä käytetään myös oppilastapamiisiin, esimerkiksi silloin kun se testauksen jälkeen nähdään tarpeelliseksi. (KVL:n kaupungin erityisen tuen koordinaattori Jatta Mättö, henkilökohtainen tiedonanto)

Koulukuraattori käy oppilaan kanssa luottamuksellisia keskusteluja, tekee yhteistyötä perheen ja opettajien kanssa sekä muiden oppilashuollon henkilöstön ja viranomaisten kanssa. Keskeisiä tehtäviä ovat arvioinnit, kartoitukset ja ohjaaminen koulun ulkopuolisiin palveluihin. Työmenetelmiä ovat tukikeskustelut, ryhmätoiminta monenlaisista näkökulmista. Kuraattori voi tarvittaessa seurata oppitunteja ja havainnoida luokka- ja ryhmätilanteita. Kuraattori voi myös pitää oppitunteja kaveri- ja kiusaamisasioissa. (Kouvolan kaupungin kasvun ja oppimisen tukipalvelut)

Kuraattorin tehtävänä on tukea oppilaan hyvinvointia ja koulunkäyntiä. Olennainen osa kuraattorin työtä ovat monitasoinen yhteistyö ja konsultointi sekä työskentely koulun oppilashuoltoryhmässä ja verkostotyö koulun ulkopuolella. Koulukuraattorin tehtävänä on tukea opetus- ja kasvatustyötä, edistää kouluyhteisön hyvinvointia sekä

vahvistaa kodin ja koulun yhteistyötä ja myös auttaa koteja kasvatustyössä. Kuraattori myös osallistuu oppilashuollon suunnittelu ja kehittämistyöhön. Kuraattoriin voivat olla yhteydessä oppilas itse, opettajat, huoltajat tai viranomaiset. (Kouvolan kaupungin kasvun ja oppimisen tukipalvelut)

6 LAADULLINEN TUTKIMUS

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan kokonaista joukkoa erilaisia tulkinnallisia tutkimuskäytäntöjä. Kvalitatiivista tutkimusta on vaikea määritellä selvästi, koska sillä ei ole omaa teoriaa eikä paradigmaa. Sillä ei ole myöskään täysin omia metodeja. (Metsämuuronen 2006, Denzin & Lincolnin 2000, 83 mukaan.)

Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on kuitenkin todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen, mutta tutkimuksessa on silti huomioitava, että todellisuutta ei voi mielivaltaisesti pilkkoa osiin. Tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toisiaan, jolloin on mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152.)

Kvalitatiivisella tutkimuksella on kuitenkin tiettyjä tyypillisiä piirteitä. Tutkimusaineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Ihmistä suositaan tiedon keruun välineenä, tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluun. Apuna voidaan kuitenkin käyttää lomakkeita ja testejä. Käytetään induktiivista analyysia, pyrkimyksenä paljastaa odottamattomia seikkoja. Tutkija ei määrittele sitä, mikä on tärkeää, vaan aineisto. (Hirsjärvi ym. 2000, 155.)

Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja, joissa tutkittavan näkökulma pääsee esille. Tällaisia metodeja ovat esimerkiksi teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut ja erilaisten dokumenttien ja tekstien diskursiiviset analyysit. Kohdejoukko on tarkoituksenmukaisesti valittu. Tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2000, 155.)

6.1 Teemahaastattelu

Suosituin tapa kerätä laadullista aineistoa Suomessa on teemahaastattelu. Teemahaastattelussa tutkija pyrkii keskustelemalla ja vuorovaikutuksen keinoin saamaan selville häntä kiinnostavia asioita, etenkin niitä jotka kuuluvat tutkimuksen piiriin. Haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat etukäteen määrättyjä. Kysymykset eivät kuitenkaan ole tarkassa muodossa ja järjestyksessä. Käsiteltävistä asioista on jonkinlainen tukilista, mutta ei valmiita kysymyksiä. Haastattelija varmistaa, että kaikki etukäteen pääteetyt teema-alueet käydään haastattelussa läpi, mutta niiden laajuus ja järjestys voivat vaihdella haastattelusta toiseen. (Eskola & Vastamäki 2007, 25 - 26.)

Haastattelupaikka on yksi olennainen tekijä haastattelun onnistumisen kannalta. Tilanteen tulisi olla mahdollisimman rauhallinen, eikä tarjolla tulisi olla muita virikkeitä, jotta keskittyminen itse haastatteluun olisi parhaimmillaan. Haastattelua ei kannata tehdä liian virallisessa tai haastateltavalle täysin vieraassa ympäristössä, sillä mikäli haastateltava tuntee tilassa olonsa epävarmaksi, ei tutkija useinkaan pääse riittävän lähelle haastateltavaa. (Eskola & Vastamäki 2007, 28 - 29.)

Tutkijan tarkoituksena on haastattelun avulla syventyä haastateltavan näkemyksiin, kokemuksiin ja tapaan hahmottaa tutkittavana olevaa ilmiötä. Toimivan haastattelutekniikan haltuunotto ja tilan antaminen haastateltavan näkemyksille on joka tapauksessa vaativaa, lasten ja nuorten haastatteluissa tämä vielä korostuu. (Karlsson 2010, 129.)

Teemahaastattelussa tutkijalla on mielessään joukko tutkimuksen kannalta oleellisia teemoja, joista haluaa keskustella. Hyvässä tutkimuksessa teemat on valittu käyttäen luovaa ideointia ja aihepiirin tuntemusta sekä aikaisempia tutkimuksia ja aiheeseen sopivia teorioita. Teemoja voidaan ajatella haastattelussa olevan kolmentasoisia. Ylimmän tason muodostavat laajat teemat, ne aihepiirit joista aiotaan keskustella ja joihin tutkimus rakentuu. Toisen tason muodostavat teemaa tarkentavat apukysymykset, joilla teemaa voi tarvittaessa pilkkoa pienemmiksi ja helpommin vastattaviksi kysymyksiksi. Kolmannen tason kysymykset ovat yksityiskohtaisia pieniä, tarkentavia kysymyksiä, joita käytetään vain jos aiemmilla ei ole saatu vastauksia. (Eskola & Vastamäki 2007, 34 - 37.)

6.2 Nuoret tutkimuskohteena

Susanna Helavirta on kirjoittanut artikkelin ”lapset, survey ja hyvinvointi” (2007, 20 - 29). Artikkelin käsittelee niitä erityiskysymyksiä, joita on otettava huomioon kun tutkimukseen vastaajina ovat lapset tai nuoret. Helavirran mukaan tällöin tutkimusetiikka korostuu. Ensimmäiseksi tutkijan tulee pohtia, onko tarpeen pyytää lupa tutkimukseen osallistumiseen vanhemmilta. Ainakin silloin, kun kysely koskee lapsen henkilökoh- taisia asioita, on luvan kysyminen tärkeää. Jos lasta ei voi vastausten perusteella tun- nistaa, ei lupaa tarvita, mutta vanhempia olisi kuitenkin hyvä informoida asiasta. Ky- symyksiä pohdittaessa on tärkeää miettiä, voivatko jotkut kysymykset olla lapselle vahingollisia, esimerkiksi herättämällä sellaisia tunteita, joiden käsittelyyn lapsi ei yksin pysty. Lisäksi täytyy tietysti huomioida, että kysymykset ja käsitteet ovat vastaa- jan ymmärrettävissä.

Kun halutaan selvittää nimenomaan lasten näkökulmia tutkittavasta ilmiöstä, käyte- tään usein haastattelua. Tavoitteena on suunnata ja rajata kysymyksiä esittämällä haas- tateltavan tarkkaavaisuutta ilmiöön, jota halutaan selvittää. (Karlsson 2010, 128.)

Tutkimuseettisesti on myös tärkeää, että nuorille kerrotaan tutkimuksen taustasta, sen toteutuksesta ja nuorten oikeuksista liittyen tutkimukseen. Nuorille on myös kerrotta- va, mistä tutkijan tavoittaa tutkimustilanteen jälkeen. (Francen 2004, 183 - 184.)

7 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

7.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Koska kolmiportaisen tuen malli on niin uusi, ei siihen liittyvää tutkimustietoa vielä ole. Haluan osaltani vastata tähän tarpeeseen, rajaten tutkimuskohteeksi tehostetun tu- en. Oman koulukuraattorin työni kautta minua kiinnostaa psykososiaalinen oppi- lashuolto osana tehostettua tukea. Näkökulmaksi halusin ottaa nuorten omat koke- mukset, koska arkityössä heiltä ei juuri saa palautetta. Tavoitteena on saada oppilaiden näkökulmaa tehostetun tuen toteutumisesta. Halusin myös selvittää kokeeko nuori saavansa psykososiaalisen oppilashuollon palveluista tukea koulunkäyntiin ja myöskin miten nuori mieltää nämä palvelut, milloin niitä tarvitaan.

7.2 Tutkimushenkilöt

Kohderyhmäksi valikoituivat 9. -luokkalaiset, koska halusin tutkia tehostettua tukea ja oppilashuoltoa nimenomaan yläkoulussa, joten heillä luonnollisesti on siitä pisin kokemus. Myös se, että he ovat päättämässä peruskoulua ja siirtymässä toisen asteen opintoihin on kiinnostava ja tärkeä nivelvaihe, etenkin kun he ovat opinnoissaan tarvinneet tukitoimia. Tutkimusongelmaksi muodostui näin tehostettu tuki ja psykososiaalinen oppilashuolto 9.-luokkalaisten näkökulmasta.

Prosessi eteni niin, että erityisopettaja valitsi koulustaan muutaman 9.-luokkalaisten tehostettua tukea saavan oppilaan, joilta kysyi kiinnostusta haastatteluun. Halukkaille oppilaille hän antoi kotiin huoltajien allekirjoitettavaksi haastattelulupalapun, kun ne oli palautettu, sovimme haastatteluajan.

7.3 Teemahaastattelun suunnittelu

Halusin saada siis selville oppilaiden omia näkemyksiä tehostetusta tuesta ja oppilashuollosta teemahaastattelun keinoin. Otin yhteyttä muutaman koulun laaja-alaiseen erityisopettajaan ja kysyin, olisiko heidän kouluissaan mahdollisia haastateltavia. Kysyin myös koulun rehtorilta suullisen luvan haastattelujen tekemiseen, varsinaisen tutkimusluvan sain esimieheltäni. Kahdessa koulussa erityisopettaja totesi soveltuvia haastateltavia löytyvän.

7.4 Teemahaastattelun suorittaminen

En tehnyt koehaastattelua, koska tutkimustehtäväni oli mielestäni niin selkeä ja toisaalta teemahaastattelussa on tarkoitus edetä kulloisenkin tilanteen ja haastateltavan mukaan. Toisessa koulussa tein haastattelut helmikuun alussa 2013 ja toisessa maaliskuun alussa 2013. Kaikki haastateltavat eivät kuitenkaan päässeet paikalle kyseisenä päivänä sairastumisen vuoksi. Nauhoitin haastattelut, joita tuli yhteensä 10. Toisessa

koulussa haastattelut tehtiin silloin vapaana olevassa luokassa, ja toisessa laaja-alaisen erityisopettajan huoneessa, eli oppilaille tutuissa ympäristöissä.

7.5 Aineiston analyysi

Nauhoitin haastattelut, materiaalia tuli 122 minuuttia. Litteroin ne haastattelu kerrallaan sanatarkasti, materiaalia kerääntyi 44 sivua. Tämän jälkeen teemoittelin ne haastattelun ydinkysymysten mukaan. Teemoitteluun päädyin, koska painotan tuloksissa mitä aiheesta on sanottu, ja haluan käyttää mahdollisuutta mainita esimerkiksi onko jokin mielipide ollut hyvin yleinen ja tuoda myös esille vastakkaisia näkemyksiä, mikäli niitä on ollut.

7.6 Kohderyhmän kuvaus

Haastateltavat tulivat kahdesta eri Kouvolalaisesta yläkoulusta. Oppilaiden tehostetun tuen muotona oli osa-aikainen erityisopetus, eli tehostettua tukea vaativan aineen tunnilla oli mahdollisuus saada pienryhmäopetusta laaja-alaiselta erityisopettajalta. Haastatteluissa käytetään lyhyemmin käsitettä pienryhmäopetus. Haastateltavat ovat saaneet pienryhmäopetusta tehostettua tukea vaativien aineiden osalta. Yleisimmin aineet olivat englanti, ruotsi ja matematiikka. tehostettua tukea he olivat saaneet puolesta vuodesta kahteen vuoteen. Haastatelluista 9 oli poikia ja 1 tyttö. Haastateltavilla ei ollut luvattomia poissaoloja.

8 TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Miten nuori kokee tehostetun tuen?

Kaikki haastateltavat kokivat tehostetun tuen myönteisesti ja kokivat sen hyödyttäneen oppimista. Haastateltavat toivat selvästi esille, että tehostettu tuki, heidän kohdallaan siis pienryhmäopetus, on ollut tarpeellista ja palkitsevaakin. Tehostetun tuen

jakson aikana monet olivat nostaneet numeroitaan ja osalla pysyneet samoina. Ne haastateltavat, joiden numerot olivat pysyneet samoina kokivat, että ilman pienryhmäopetusta ne olisivat tippuneet. He kokivat nyt pysyneensä mukana opinnoissa:

Musta tuntuu et jos mä en ois tullu tähän pienryhmään niin tota mulla olis varmaan aika huono ruotsi. On se siis nytkin kutonen, mutta se vois olla vitonen tai nelonenki ihan hyvin.

Kyl mä oon niinku oppinu tosi paljon jos viime vuoteen vertaa! Et en mä ymmärtäny viime vuonna oikeen mitää...

Keskiarvo on noussu melkein numerolla!

Erityisesti haastatteluissa nousi esiin se, että pienryhmässä pystyy keskittymään paremmin, minkä haastateltavat kokivat hyvin tärkeäksi oppimistaan edistäväksi asiaksi. Omassa luokassa haastateltavat kokivat keskittymisensä häiriintyvän helposti:

Mä pystyn keskittyä paremmin, se on aika tärkeä! Ja kun ei voi periaattees tehdä mitään muuta, et on pakko niinku keskittyä siihen.

Se auttaa tosi paljon, kun luokas on vähä vaikee keskittyä, on niinku jääny vähä jälkeen, niin sit ei jaksa keskittyä. Täälä niinku alotetaan alusta silleen.

Se on silleen kun ei tuu häsellettyä niin paljoo, ja muutenki musta on parempi pienes ryhmäs, mitä pienempi sen parempi.

Toinen asia, joka nousi esille oli se, että haastateltavat totesivat pienryhmäopetuksessa saavansa yksilöllisempää opetusta, välitöntä apua ongelmatilanteissa ja että opetus eteni nimenomaan heidän tahtiinsa:

Se on paljo yksilöllisempää se opetus. Et täski käydään se kappale yks kerrallaan luetaan ja suomennetaan ruotsista, luokas ei tehdä silleen, sielä oletetaan että osataan

No se tota yksilöllisemmin esim. kun tota luetaan jotain , niin kuunnellan ja korjataan ja sit ne tehtävät tehään yhes, niin siin ehtii oppii, kun sit tunnilla ne käydään aika äkkiä läpi niinku, niin ei sit siin oikeen yhen ihmisen vaan katota et miten se on ne tehny...

Niitä asioita vaan kerrataan niin paljon et jopa minä ymmärrän! Et se ei oo niinku tunneilla et vaan nopeesti kerrotaan asiat ja sit et tehkää tehtäviä, vaan siis oikeesti siihen paneudutaan siihen asiaan.

Kaikki haastateltavat kokivat siis hyötyneensä pienryhmäopetuksesta ja olivat myös selvästi tyytyväisiä sen laatuun. Joidenkin kohdalla kävi kuitenkin ilmi, että pienryhmäopetusta ei ollut heidän mielestään riittävästi. Useimmiten opetus on järjestetty niin, että jos esimerkiksi ruotsia on kaksi viikkotuntia, niin toisen niistä oppilas on omassa luokassa ja toisen erityisopettajalla, aina tämä ei kuitenkaan toteudu suunnitelmien mukaan:

Yhdellä kerralla ei aina pääse, tänään en päässy esim. X:llä oli jotain muuta. Se on silleen harmi.

Tänä vuonna en oo päässy montaakaan kertaa, X:llä on ollu jotain muuta.

8.2 Jatko-opintosuunnitelmat

Koska haastateltavat ovat 9.-luokkalaisia ja haastattelut tehtiin keväällä, oli kaikilla jo oltava selvillä, mihin he hakevat peruskoulun jälkeen. Haastatteluista kävi kuitenkin ilmi, että opiskelumotivaation kannalta oli oleellista, milloin oppilas oli löytänyt itselleen mieluisan hakukohteen. Jokainen haastateltava koki opiskelumotivaation kasva-

neen sen myötä, kun tietää mihin haluaa hakeutua opiskelemaan. Toisilla se oli tiedossa ja 8.-luokalta asti, mikä oli motivoinut nostamaan numeroita aika reilustikin. Toiset olivat löytäneet hakukohteensa vasta juuri ennen haastattelua, yhteishaun aikana, nämäkin oppilaat kokivat sen kuitenkin motivoivan yrittämään korottaa arvosanoja vielä kevään aikana.

Mieluisan jatko-opintopaikan löytämiseen monet tarvitsivat opinto-ohjaajan apua, osalla suurin apu tässä olivat vanhemmat. Oppilaanohjaus oli tärkeää myös siinä, että haastateltaville tuli realistinen kuva mitä toiveen saavuttamiseksi vaaditaan. Tämä näytti olevan iso motivaattori monelle. Toisen koulun haastateltavat olivat saaneet tehostettua opintojenohjausta osana tehostettua tukea, eli he olivat tavanneet opinto-ohjaajaa useasti tehostetun tuen jakson alusta alkaen:

Sit ku kuuli et mitä siihen tarvii et pääsee, niin sit rupes niinku enemmän tsemppaamaan.

Se että jos ei lue, niin sit ei pääse mihinkää ja ku haluu sille sähköalalle niin pakko tehdä sen eteen jotain.

Joo no oon ainaki yrittäny, et viime vuonna en tehny oikeestaan mitään, mutta nyt kun kokeet niin pitää lukee. Viime vuonna mä en lukenu yhtää mihinkää kokeisiin et se meni vaan silleen, meni vaan kokeisiin. Et nyt niinku kiinnostaa vähä enemmän kaikki.

8.3 Kodin ja koulun yhteistyö

Kaikki haastateltavat kokivat saavansa tukea koulunkäyntiin vanhemmiltaan. Tuki ilmeni läksyjen tekemisen vahtimisena ja kannustavana puheena. Osa oli myös saanut apua ammatinvalintaan keskustelemalla vanhempien kanssa:

No ne vähän moittii sitä et pitäis alkaa niinku tekeen, ja kyl ne niinku vahtii, et iskäki tietää, et jos mä en nosta numeroita niin mä en pääse mihinkään, joudun mennä kymppiluokille. Ne aika paljo vahtii sit.

Äiti on kannustanu ja se on käyny nois huoltajapalavereis keskusteles näistä tukiopetusmahollisuuksista, ja se on kans sitä mieltä, et se on hyödyllistä ja tota kyl se kotoon auttaa aina minkä ehtii, silläkin on töitä. Ja iskäki, kyl sitä kiinnostaa, mut silläkin on niin paljo töitä, et äiti on enemmän se joka huolehtii mun koulunkäynnistä.

Palaverit, joissa tehdään oppimissuunnitelma, eivät herättäneet haastatelluissa juuri-kaan tunteita, ja vastaukset olivat lyhytsanaisia. He kokivat, että uskaltavat tarvittaessa sanoa oman mielipiteensä. Haastateltujen näkökulmasta myöskään heidän vanhempansa eivät suhtautuneet kielteisesti palavereihin:

No ei se ollu mukavaa, mut ei epämukavaakaan..

No on ne silleen aika outoja, ku äiti tulee tänne... Mut kyl ne siit...

Näissä palavereissa siis tehdään oppimissuunnitelma, johon osallistumalla pyritään sitouttamaan myös nuori ja hänen kotinsa pyrkimään tavoitteita kohti. Haastatellut oppilaat eivät ainakaan itse tuoneet esille tällaisia kokemuksia, mikä ei kuitenkaan tarkoita etteikö näin voisi olla.

8.4 Psykososiaalinen oppilashuolto

Ainoastaan kolmella haastatelluista oli ollut kontakti psykososiaaliseen oppilashuoltoon, tarkemmin koulukuraattoriin. Kellään haastatelluista ei ollut ollut kontaktia koulupsykologiin tai psyykkariin. Kuraattorikäynneillä oli keskusteltu sekä koulu- että yksityiselämän asioista. Yksi haastatelluista koki saaneensa paljon apua kuraattorikäynneistä, etenkin yksityiselämään liittyvissä asioissa. Yksi koki, ettei käynneistä ollut hyötyä, etenkin koulunkäyntiin liittyvissä asioissa, ja yksi kertoi saaneensa joitain hyödyllisiä vinkkejä tilanteeseensa, myöskin yksityiselämään liittyen. Kokemukset sillänsä eivät näyttäneet kuitenkaan negatiivisessa valossa, mutta toiset kokivat kuitenkin hyödyn pieneksi.

Sen kans oon puhunu näistä jutuista, niin se on niinku aina tsempannu ja niinku silleen aina kannustanu ja sanonu et mä oon oikeesti fiksu, et turhaan mä pelleilen esimerkiksi... tälleen koulus, et mun kannattaa ottaa tosissaan ja silleen niinku, ollu sellanen tuki

Kyl siel oli kiva käydä juttelees, mut en mä kokenu et se olis hyödyttäny. ku kuitenkin se oli tunnilla, niin kyl mä koen tarpeellisemmaksi olla tunnilla, kun sielä kuraattorilla.

Niille joilla ei ollut omakohtaista kokemusta psykososiaalisesta oppilashuollosta, esitin kysymyksen: Millaisessa tilanteessa mielestäsi psykososiaalista oppilashuoltoa tarvitaan? (Käsitteen olin selventänyt ennen haastattelua) Näissä vastauksissa oli jonkun verran toisistaan eriäviä käsityksiä, mutta yleisesti ottaen oppilashuollon palvelut näytettiin kuitenkin mielletävän positiiviseksi tueksi jos ilmenee ongelmia, esimerkiksi koulukiusausta tai ongelmia kotona tai kiinnostus koulunkäyntiin häviää kokonaan. Joillain oli kuitenkin yllättävän negatiivinen kuva esimerkiksi kuraattorityöstä, eli kuraattorille ”joutumista” pidettiin viimeisenä oljenkortena, jos kaikki menee tosi huonosti. Yksi haastatelluista ei osannut nimetä yhtään tilannetta jossa tarvittaisiin oppilashuollon palveluita. Palveluiden saatavuuden kaikki arvelivat kuitenkin tarvittaessa olevan helppoa, ja he tietäisivät miten toimia, jos haluaisivat esimerkiksi kuraattoriin yhteyden:

Mun mielestä se on aika hyvä, et jos on jotain ongelmia koulussa, tai tuntee olonsa epä mukavaksi niin on kelle puhua ja silleen.

No jos on vaikka aika pahasti pieles, et jos vaikka kiusataan tai jotain, pitäs mennä sanoon jollekin...

8.5 Paras koulunkäynnin tuki

Suurin osa nimesi parhaaksi tueksi juuri pienryhmätyöskentelyn (=osa-aikainen erityisopetus), mikä heidän kohdallaan oli siis tehostetun tuen muoto. Monet kokivat

parhaaksi tueksi oman motivaation löytymisen jatko-opintotavoitteiden myötä. Toiset nimesivät nämä molemmat asiat tai vielä useamman. Kaikki vastasivat tähän jotain, ja selvästi he kokivat oman tilanteensa haastatteluhetkellä positiivisena, ja odottivat jo peruskoulun jälkeistä elämää ja opintoja innokkaina:

No kaverit ja sit tää pienryhmä auttaa numeroihin, ja sit et äiti on tosi kannustava, niin se niinku auttaa siihen et jaksaa lukea kokeisiin ja tehdä läksyt.

No varmaan se, et tietää et johku pitäis hakea, et ei niinku halua jäädä väli vuodelle tai mennä kypille, et kyl se on auttanu paljo et on joku tavoite.

No varmaan se, et mä oon ollu just niinku siin pienryhmäs, se on niinku auttanu kaikkein eniten.

9 POHDINTA

9.1 Tulosten tarkastelu

Tämän otannan perusteella voidaan todeta, että tehostettu tuki, joka tässä tapauksessa oli osa-aikaista erityisopetusta, on oppilaiden mielestä tarpeellista ja laadukasta. He kokivat hyötynensä siitä ja suhtautuivat tukitoimiin positiivisesti, osalla hyöty näkyi myös konkreettisesti numeroiden nousuna. Negatiivisia mainintoja tuli ainoastaan siitä, että aina pienryhmäopetustunnit eivät toteutuneet suunnitellusti.

Jatko-opintosuunnitelmien tärkeys suhteessa opiskelumotivaatioon oli näiden haastattelujen selkeä anti. Kun nuori sai jonkun selkeän tavoitteen, mitä kohti pyrkiä, hän koki heti motivaationsa parantuneen ja halusi panostaa koulutyöhön enemmän. Etenkin tehostetun tuen oppilailla oman motivaation löytäminen on tärkeä avain arvosanojen parantamiseen, sillä heidän eivät ole erityisoppilaita, joilla olisi selkeitä oppimisen esteitä. Oppimisen edellytykset ovat olemassa, oppimishalu vain täytyy löytää ja sen lisäksi pienelläkin tuella, kuten esimerkiksi osa-aikaista erityisopetusta yksi tunti viikossa, saadaan positiivinen muutos aikaan.

Yleisesti ajatellaan että yläkouluikäiset nuoret ovat liian nuorina liian isojen valintojen edessä, eikä niitä valintoja haluta hoputtaa enempää. Tässä tutkimuksessa haastateltujen nuorten kohdalla ilmeni kuitenkin, että kun nuori oli löytänyt itselleen mieluisan tavoitteen, jatko-opintotoiveen, se antoi puhtia opiskeluun ja jos tämä tavoite oli selvä jo esimerkiksi 8.-luokalla, oli nuorella hyvin aikaa nostaa numeroita. Jos tavoite selviää vasta yhteishaun aikana, ei aikaa arvosanojen korottamiseen enää paljon ole. Osa haastatelluista oli saanut tehostettua opintojenohjausta osana tehostettua tukea, eli heillä oli ollut kahdenkeskisiä tapaamisia opinto-ohjaajan kanssa pitkin tehostetun tuen jaksoa. Tällä näytti olevan selkeä merkitys sen oman tavoitteen löytämiseksi. Pidän tätä tärkeänä huomiona, ja tehostettu opinto-ohjaus olisikin hyvä tukimalli toteuttaa muissakin kouluissa.

Hämäläinen toteaa kirjassaan *Nuori ja perhe yhteiskunnan muutoksessa* nuorten elämän valinnoista koostuvasta maailmasta. Nuorena tehdyt valinnat vaikuttavat elämään kauaskantoisesti ja niiden seurauksia on vaikea etukäteen arvioida. Valinnat voivat aiheuttaa nuorelle ahdistusta, epävarmuutta, epärealistisuutta ja näköalattomuutta. Myös nopeat yhteiskunnalliset muutokset saattavat aiheuttaa nuorelle irrallisuuden kokemuksen. (Hämäläinen 2006, 46.)

Toisaalta näiden haastattelujen perusteella voidaan todeta, että kun valintaprosessi on käyty läpi (tässä tapauksessa jatko-opintosuunnitelma), vaikuttaa se positiivisesti ja nuori suhtautuu tulevaisuuteen luottavaisesti. Tutkimuksessani ei käynyt ilmi, että valintaprosessi olisi aiheuttanut nuorissa ahdistusta, tosin heillä oli aikuisia sekä kotona että koulussa, joilta saivat tukea pohdintoihin.

Nuori tarvitseekin sekä vanhempiensa että ikätovereidensa apua toteuttaakseen nuoruuden kehitystehtävät. Vanhemmista irrottautumisen tulee tapahtua ensin mielikuvissa, ei vielä konkreettisesti. Muutoksen sujussa hyvin, nuorella säilyy perusluottamus siihen, että tosipulassa omat vanhemmat ovat paras tuki ja turva. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 43.)

Hyvällä oppilaanohjauksella tuetaan persoonallista kasvua ja kehitystä ja osallisuutta kouluyhteisössä. Oppilaanohjauksen tulee antaa jokaiselle oppilaalle tietoa työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden vaikutuksista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää koulupolun nivelvaiheisiin, jolloin helpotetaan elämänuraan liittyviä ratkaisuja. (Ikonen & Virtanen 2007, 126 - 127.)

Peruskoulun aikana nuori muodostaa kuvan itsestään oppijana ja kouluyhteisön jäsenenä. Hän luo mielikuvia siitä, mihin hän hakeutuu peruskoulun jälkeen, mitkä ammatit häntä kiinnostavat. Kodin ja koulun yhteistyö on kannatteleva voima myös jatko-opintosuunnitelmien tekemisessä. Aikuisten palautteella ja esimerkillä on nuorille merkitystä. Nuori tarvitsee aikuisilta kannustavaa palautetta, mutta myös avointa ja rehellistä puhetta. Nuori tarvitsee vielä huolenpitoa ja huomiota sekä rohkaisua ja lohdutusta. Kodin ja koulun yhteistyö on kahden erilaisen kasvuyhteisön vuoropuhelua, jonka kautta nuori voi oppia, että yhteistyötä voidaan tehdä vaikka tavat ja mielipiteet eroaisivatkin välillä toisistaan. (Arminen, Helenius, Lång & Metso 2013, 227 - 228.)

Kodin ja koulun yhteistyöllä on huomattu olevan monia positiivisia vaikutuksia; se vaikuttaa myönteisesti koulumenestykseen, kotiläksyjen tekemiseen ja yleiseen asenteeseen koulua kohtaan sekä luokan ilmapiiriin. Vuorovaikutuksen kautta myös opettajan oppilaantuntemus kasvaa, mikä auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vanhemmilta saatu tieto auttaa myös erityistarpeiden tunnistamisessa. (Lämsä 2013, 54.)

Haastateltujen nuorten osalta kodin ja koulun yhteistyö näytti siis toimivan ihanteellisen hyvin ja vanhemmat olivat kiinnostuneita lastensa koulunkäynnistä. Vastaavasti nämä nuoret myös kertoivat haluavansa ottaa tuen vastaan ja selvästi kokivat myös ”vahtimisen” positiivisena.

Nämä nuoret eivät tuoneet esille että oppimissuunnitelman tekeminen yhteistyössä opettajan ja vanhempien kanssa olisi ollut osallistava tai motivaatiota lisäävä kokemus. Toisaalta kukaan ei myöskään kokenut tilanteita negatiivisena, osa mainitsi, että on hyvä kun kaikki on paperilla kirjattuna. Nämä palaverit ovat kuitenkin tärkeä kodin ja koulun yhteistyön muoto, mutta nuoren näkökulmasta tuota hyötyä on ehkä vaikea arvioida.

Tämän otoksen nuoret kokivat kuraattorin olevan hyödyksi enemmän yksityiselämän liittyvissä kuin koulunkäyntiin liittyvissä ongelmissa. Tämä varmasti myös pitää paikkansa. On selvää, että tehostettu tuki on ennen kaikkea pedagogiikkaa ja kuraattorin osaaminen on sosiaalityötä. Jos on ongelmia vain koulunkäynnissä, mutta ei esimerkiksi luvattomia poissaoloja, kuraattorista on sellaisissa tilanteissa vähän apua. Toi-

saalta jos yksityiselämässä on ongelmia, joita kuraattori voi auttaa ratkaisemaan, jää nuorella koulunkäyntiin tällöin enemmän energiaa käytettäväksi. Tällöin yksityiselämän ongelmien selviäminen auttaneekin myös koulunkäynnissä. Nuori itse ei ehkä näe tätä yhteyttä.

Elina Nivala on kirjoittanut artikkelin Koulukuraattori nuoren maailmassa, joka osittain pohjautuu hänen aiemmin julkaisemattomaan tutkimukseen oppilaiden mielikuvista psykososiaalisten ongelmien tuesta koulussa. Siinä näkökulma on sama kuin minulla, eli oppilaiden. 9-luokkalaiset oppilaat kirjoittivat eläytymismenetelmätarinan otsikolla ”Miten masennus vaikuttaa nuoren elämään ja miten siitä voi selviytyä”. Tutkimuskohteena oli oppilaiden yleinen mielikuva psykososiaalisesta tuesta. Tutkimuksessa kuraattorilla ei ollut suurta roolia nuorten tukijana. Nuoret eivät myöskään kokeneet koulua oikeana paikkana käsitellä tunteita, koulu näyttäytyi selkeästi kontrollin maailmana, eräänlaisena valmennuksena työelämään. (Nivala 2006, 134 - 144.)

Nivala toteaa että juuri kuraattori on koulun henkilökunnasta se, jonka työnkuvaan kuuluu kohdata oppilas kokonaisvaltaisesti. Tehtäväalueelle kuuluvat asiat ovat nuoren elämänkysymyksiä, eivät pelkkiä kouluongelmia, vaikka niiden vuoksi kuraattori usein saakin ensikontaktinsa nuoreen. Elämä tunkeutuu nuoren mukana kouluun, vaikka he ehkä haluaisivatkin pitää sen sieltä poissa. Yksityiselämän erilaiset hankaluuDET näkyvät nuoren toiminnassa kouluympäristössäänkin. Sosiaalityön ammattilaisena kuraattori pystyy hahmottamaan nuoren ongelmien taustatekijöitä. Oppilaalla on mahdollisuus purkaa mieltään vaivaavia asioita ja saada aikuisen sosiaalista tukea. Luottamuksellinen tukea tarjoava keskustelu voi lievissä ongelmissa riittää tilanteen korjaamiseksi. (Nivala 2006, 147 - 148.)

Haastatteluissani ilmeni, että yleisessä mielikuvassa kuraattorityöstä ja psykososiaalisesta oppilashuollosta oli jonkun verran parantamisen varaa. Toisaalta ilman omakohtaista kokemusta muodostuneisiin mielikuviin voi olla vaikea vaikuttaa.

Artikkelissaan Nivala nostaa yhdeksi tulevaisuuden tehtäväksi kuraattorityön kuvan kirkastamisen. Hänen nuorilla teettämässään kirjoitelmissa kuraattorityö joko ei näy ollenkaan tai se näyttää negatiivisessa valossa. Kirjoituksissa kuraattori näyttää enemmän kontrolloijana kuin kohtaajana. Usein myös koulun odotukset tukevat tätä käsitystä, opettajat nimittäin usein odottavat kuraattorin ensisijaisesti turvaavan koulun työrauhan poistamalla häiriötekijöitä. Oppilaiden mielikuviin kuraattorityöstä vai-

kuttaa myös käsitykset koulusta, jos yleiskuva koulusta on negatiivinen, silloin sen tukipalveluitakaan on vaikea nähdä positiivisena. Kuraattorityön koko kuvan näkemistä vaikeuttaa myös se, että juuri kontrollitoimenpiteet ovat näkyviä, yksityisyyttä kunnioittava edunvalvonta huomattavasti näkymättömämpää. Ratkaisevaa ei ole se, miten kuraattori työtään tekee, vaan miten nuoret sen mieltävät. Näillä on toki yhteys, mutta mielikuvat muodostuvat silti usein todellisuudesta irrallaan. Kuraattori voi työskennellä oppilaslähtöisesti, mutta nuori näkee hänet silti rehtorin pikku apulaisena tai ilkeänä sossutätinä, silloin pyrkimys todelliseen kohtaamiseen voi olla täysin turhaa. (Nivala 2006, 147 – 150.) Aivan näin negatiivisena kuraattorityö ei minun haastatteluissani näyttäytynyt, mutta viitteitä tällaisesta mielikuvasta kyllä oli. Kuraattorityön kuvan kirkastaminen olisi välillä paikallaan.

Oppilaan näkökulmaa kuraattorityöhön on pro gradu -työssään tutkinut myös Sanna Puotinen. Hän kirjoitutti 9.-luokkalaisilla oppilailta niin ikään kirjoitelmat, aiheena ”Jos olisin kuraattori”, eli tavoitteena selvittää minkälaisia kuraattoreja nuoret itse haluaisivat olla. Kirjoituksista välittyi kuva, että nuoret halusivat kuraattorin olevan ihanneaikuinen, läsnäoleva, kuunteleva ja rohkaiseva. He halusivat, että kuraattori olisi koulussa helposti tavoitettavissa ja näkyvissä esimerkiksi välitunneilla, jolloin hän voisi puuttua kiusaamiseen välittömästi. Kiusaamistapausten selvittelyssä nuoret näkivät ihannekuraattorin avainhenkilöksi. (Puotinen 2008, 45 - 54.)

Puotisen (2008) tutkimuksessa oppilaiden kirjoitelmissa nousi selkeästi esille se, että kuraattorin toivottiin olevan fyysisesti läsnä koululla. Silloin tällöin vieraileva kuraattori ei nuorten näkökulmasta riitä. Tästä voi päätellä että nuoret saavat turvallisuuden tunteen siitä tiedosta, että tarvittaessa kuraattori on paikalla. (Puotinen 2008, 45 - 54.) Tässä lienee suuri haaste vastattavaksi, yhdelläkään koululla Kouvolassa, samoin kuin muillakaan paikkakunnilla, ei tällä hetkellä ole aina läsnäolevaa kuraattoria.

Parhaaksi koulunkäynnin tueksi haastatellut nostivat siis pienryhmäopetuksen ja oman motivaation löytymisen. Nuoret osaavat siis arvostaa saamaansa tukea ja ymmärtävät myös, että tuloksia ei tule ilman omaa panostusta. Motivaation lisäämiseksi he tarvitsevat aikuisen apua ja ohjausta, tässä parhaana tukena näyttäytyi opintojen ohjaus ja vanhempien jatkuva kannustus ja ”vahtiminen”. Koulunkäynnin tukeminen muodostuu siis usean eri toimijan panostuksella, moniammatillisesti ja yhteistyössä kodin

kanssa. Juuri tähän suuntaan nykykoulua koko ajan enemmän ja enemmän kehitetään. Voidaan siis todeta, että suunta on oikea.

9.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta tukevinä asioina voidaan pitää haastateltujen tuntemusta tutkimusaiheesta, eli tehostetusta tuesta. He olivat kaikki olleet tehostetun tuen piirissä jo melko pitkään, vähintään puoli vuotta, useimmat yli vuoden. Näin heille oli kertynyt riittävästi kokemusta arvioida sen hyötyjä.

Psykososiaalisesta oppilashuollosta omakohtaisia kokemuksia oli melko vähän, mutta tämä kertoo nimenomaan siitä, että tehostettu tuki on pääosin pedagogista, vain pieni osa tarvitsee muitakin tukitoimia. Niiden mielikuvat keillä omia kokemuksia tästä ei ollut, olivat kuitenkin myös tärkeä anti tälle tutkimukselle ja kuraattorityön kehittämiseksi.

Aineistonkeruu yksilöhaastatteluilla on tässä tutkimuksessa mielestäni luotettava tapa saada esille oppilaan näkökulma. Haastateltujen vastausten todenmukaisuutta ei liene syytä epäillä, koska he olivat tutussa ympäristössä, eikä kukaan vaikuttanut erityisesti jännittävän. Painotin heille kaikille, että tutkimuksessa ei missään vaiheessa näy heidän nimensä, eikä niillä ole minulle merkitystä, ainoastaan heidän ajatuksensa merkitsevät. Näin ollen heillä ei ollut syytä kaunistella ajatuksiaan tai kokemuksiaan. En myöskään kertonut itse olevani koulukuraattori, ettei se tieto vaikuttaisi vastauksiin aiheesta. Mielestäni tämä ei ollut eettinen ongelma, koska tutkimusta tein nimenomaan opiskelijana, en kuraattorina, enkä myöskään ole ollut työelämässä viiteen vuoteen, joten siltäkin osin olin tutkimuksen tekohetkellä ”siviili”. Vastauksia sain kaikkiin kysymyksiin. Osa vastasi lyhyemmin ja osa pidemmin, mutta tutkimustehtäviin sain riittävästi aineistoa.

Otantaa voidaan pitää verrattain pienenä, mutta toisaalta vastaukset tälläkin määrällä oli yllättävän yhteneväisiä, joten aineiston kylläntyminen, saturaatio, on saavutettu. Haastattelut tehtiin kahdella eri koululla, eikä näiden välillä näkynyt juurikaan eroa vastauksissa.

Luotettavuutta heikentävä tekijä voi toisaalta olla otannan laatu, olin sopinut erityisopettajien kanssa, että he yrittävät saada haastateltaviksi sellaisia oppilaita, jotka ovat itseilmaisussa riittävän taitavia ja rohkeita. Näin halusin varmistaa, että todella saisin tarvittavaa aineistoa, mutta toisaalta se voi myös vaikuttaa tuloksiin. Teoriassa on myös mahdollista, että haastateltaviksi on valittu niitä oppilaita joiden tiedetään olevan tyytyväisiä. Henkilökohtaisesti kuitenkin uskon, että kaikilla asianosaisilla on vilpittön halu saada selville aitoja näkökulmia.

Otannassa huomiota herättää sukupuolijakauma: 9 poikaa 1 tyttö. Onko tämä sattumaa vai onko tehostetulla tuella tosiaan näin paljon enemmän poikia kuin tyttöjä? Jos näin on, mistä se johtuu? Kiinnitetäänkö poikien koulunkäynnin ongelmiin enemmän huomiota? Ovatko tytöt vain niin paljon parempia? Tässä olisi jo joukko lisätutkimuksen aiheita. Koska kolmiportaiseen tukeen liittyen ei ylipäätään vielä ole julkaistu tutkimustuloksia, ei uusien tutkimustehtävien löytäminen tuota vaikeuksia.

Yksi pohdinnan arvoinen seikka on tehostetun tuen saatavuus. Tässä tutkimuksessa ei laadullisia vikoja löytynyt, mutta saavatko kaikki tukea tarvitsevat oppilaat sitä? Opettajien ammattijärjestö OAJ julkaisi 14.3.2013 perin huolestuttavan tiedotteen tukitoimien toteutumisesta, tai toteutumattomuudesta. OAJ selvitti, kuinka laki kolmiportaisesta tuesta on vaikuttanut oppilaiden saamaan tukeen. Viime vuoden lopulla toteutettuun kyselyyn vastasi yli 1 000 suomen- ja ruotsinkielistä opettajaa eri puolilta maata. Vastauksista ilmenee, että oppilaille ei ole mahdollista antaa tarpeen mukaan tukiope- tusta, osa-aikaista erityisopetusta tai erityisopetusta, joten oppilaan oikeudet jäävät oleellisilta osin toteutumatta. Opettajat kokivat huolestuttavaksi myös sen, että kunnat tekevät opetuksen järjestämistä koskevia ratkaisuja ottamatta riittävästi huomioon oppilaan, huoltajan, opettajan ja oppilashuollon toimijoiden yhdessä muodostamaa näkemystä. Kentällä koetaan lakimuutos toimivaksi lähinnä paperilla. Suunnitelmallisuus ja kirjatut tukitoimet eivät näy arjessa. Oppilashuollon resurssit koettiin riittämättömiksi ja kuntien ja koulujen väliset erot suuriksi. Näiden puutteiden korjaaminen lienee koulumaailman suurin ja tärkein haaste tällä hetkellä.

9.3 Opinnäytetyön prosessi

Prosessina opinnäytetyön tekeminen oli vauhtiin päästyään varsin opettavainen. Koska olen ollut omien lasteni kanssa kotona viimeiset viisi vuotta, oli koko käsite kolmiportainen tuki minulle täysin vieras. Alkuun pääseminen tuntui siksikin työläältä: jotta löytäisin varsinaisen tutkimustehtävän, oli ensin ymmärrettävä kolmiportaisuuden kokonaisuus teoriassa ja käytännön tasolla. Tutkimustehtävän selkiytyttyä seuraava pulma oli tutkimusmenetelmän valitseminen, pyörittelin monia eri vaihtoehtoja, ohjauksen kautta päädyin laadulliseen tutkimukseen teemahaastatteluilla, ja lopputulokseen olen tyytyväinen. Haastattelujen tekeminen oli suorastaan mukavaa ja kehitti asiakastyön taitoja. Tulosten analysointi sujui mutkattomasti. Tutkimuksesta on ainakin itselleni henkilökohtaisesti suuri hyöty, koska olen palaamassa ensi syksynä työhöni koulukuraattoriksi. Koen että tämän työn kautta pääsin taas sisälle työelämään ja koulumaailmaan pitkän tauon jälkeen. Kolmiportainen tuki ei mielikuvissani enää ole eteisen nurkassa seisova emännänjatkos, vaan erilaisten tukitoimien asteittainen jatkumo, joilla pyritään edistämään oppilaan oppimista ja tukemaan koulunkäyntiä.

LÄHTEET

- Arminen, M., Helenius, J., Lång, N. & Metso, T. 2013. Reissuvihkosta dialogiin. Teoksessa: Lämsä A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi – Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: PS-kustannus, s. 225 – 228.
- Erityisopetuksen strategia 2007. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007: 47. Opetushallitus.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: PS-kustannus.
- Fadjukoff, P. 2007. Identity formation in adulthood. Jyväskylä university printing house: Jyväskylä
- France, A. 2004. Young people. Teoksessa Fraser S, Lewis V, Ding S, Kellet M, & Robinson C. (ed.) Doing research with children and young people.. SAGE publications, 175 – 190.
- Helavirta, S. 2007. Lapset, survey ja hyvinvointi. Metodologisia haasteita ja mahdollisuuksia. Janus 1/2007
- Hietala T., Kaltiainen T., Metsärinne U. & Vanhala E. 2010. Nuori ja mieli –koulu mielenterveyden tukena. Latvia: Tammi
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Tammi
- Huhtanen, K. 2011. Tehostettu tuki perusopetuksessa: Työvälineeksi pedagoginen ennakointi. Juva: PS-kustannus
- Hämäläinen, J. 2006. Nuori ja perhe yhteiskunnan muutoksessa. Teoksessa: Laukkanen E, Marttunen M, Miettinen S & Pietikäinen M. (toim.) Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen.

Ikonen, O. & Virtanen, P. 2007. Oppilashuolto ja oppilaanohjaus tukevat yksilöä ryhmässä. Teoksessa: Ikonen O. & Virtanen P. (toim.) Erilainen oppija - yhteiseen kouluun. Juva: PS-kustannus

Jauhiainen A. 1993. Koulu, oppilaiden huolto ja hyvinvointivaltio. Suomen oppivelvollisuuskoulun oppilashuollon ja sen asiantuntijajärjestelmien muotoutuminen 1800-luvun lopulta 1990-luvulle. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, osa 98.

Kananoja A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma OY

Kansanterveyslaki 66/1972.

Karlsson, L. 2010. Lapsinäkökulmainen tutkimus ja aineiston tuottaminen. Teoksessa: Kallio, K-P., Ritala-Koskinen, A. & Rutanen, N. (toim.) Missä lapsuutta tehdään? Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 105.

Koppinen, M-L., Korpinen, E. & Pollari, J. 1994. Arviointi oppimisen tukena. Juva: WSOY

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lastensuojeluasetus 546/1990.

Lahtinen N. 2011. Oppilaan oikeudet ja vanhempien vastuu. Juva: PS-kustannus

Larsson K. 2007. Socialarbete i skolan – Ur ett skolledningsperspektiv. Malmö Högskola

Lämsä A-L. 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa: Lämsä A-L (toim.) Verkosto vahvaksi – Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: PS-kustannus, s.54.

Metsämuuronen J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Mättö, J. Erityisen tuen koordinaattori. Haastattelu 10.9.2012. Kouvola: Kouvolan kaupunki

Nivala E. 2006. Koulukuraattori nuoren maailmassa. Teoksessa: Kurki, L., Nivala, E. & Sipilä-Lähdekorpi, P. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: oy FINN LECTURA ab. s. 134 – 150.

Oppilashuoltokomitean mietintö (1973) Komiteamietintö 1973:151. Helsinki: Opetushallitus.

Oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän muistio. 2006. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:33. Helsinki: Opetusministeriö

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010. Opetushallitus

Perusopetuslaki 628/1998.

Perusopetuslaki 642/2010.

Saloviita, T. 2008. Kaikille avoimeen kouluun: erilaiset oppilaat tavallisella luokalla. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sipilä-Lähdekorpi, P. 2004. ”Hirveesti tekijänsä näkijöistä” Koulukuraattorin työ peruskoulun yläluokilla. Tampere: Oy FINN LECTURA Ab.

Sipilä-Lähdekorpi P. 2006. Ristiriitoja ja onnistumisia: koulukuraattorin työ Suomessa. Teoksessa: Kurki L. & Nivala E. & Sipilä-Lähdekorpi P. (toim.) Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab. s. 12 – 29.

Tilus, P. 2004. Pelistä pois? Huolehtivan koulun haaste. Juva: PS-Kustannus.

Valtakunnallinen opetussuunnitelma dnro 50/011/2010.

Vehkamäki, P. & Tamminen-Dahlman A. 2004. Julkisuus ja tietosuoja opetustoimessa. Opas koulujen ja oppilaitosten käyttöön. Helsinki: Opetushallitus.

Vuorinen, R. 1998. Minän synty ja kehitys. Porvoo: WSOY.

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa: avaimia hyvinvointiin. Tallinna: Tietosanoma OY

INTERNETLÄHTEET

Kouvolan kaupungin kasvun ja oppimisen tukipalvelut. Kouvolan kaupungin internet-sivut. Saatavissa:

http://www.kouvola.fi/index/lapsiperheelle_0/palvelutlapsiperheelle/opetus/kasvunjaoppimisentukipalvelut/oppilashuolto/oppilashuollonpalvelut/psykkarit_1.html [viitattu 12.8.2012]

<http://www.kouvola.fi/index/lapsiperheelle/perusopetus/kasvunjaoppimisentukipalvelut/oppilashuolto/oppilashuollonpalvelut/koulukuraattorit.html> [viitattu 17.4.2013]

Kouvolan kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma. Kouvolan kaupungin internet-sivut. Saatavissa:

http://www.kouvola.fi/material/attachments/newfolder_322/69ytl7o3C/Perusopetukseen_oppimisen_ja_koulunkaynnin_tukea_koskeva_opetussuunnitelma.pdf [viitattu 12.8.2012]

Kolmiportaisen tuen malli ja sen tavoitteet. LukiMat-internetsivut. Niilomäki-instituutti. Saatavissa: <http://www.lukimat.fi/lukimat-oppimisen-arviointi/tietopalvelu/taustaa/kolmiportainen-tuen-malli>. [viitattu 21.3.2013].

Kolmiportaisen tuen tukimuodot eriteltyinä. LukiMat-internetsivut. Niilomäki-instituutti. Saatavissa: <http://www.lukimat.fi/lukimat-oppimisen-arviointi/tietopalvelu/taustaa/kolmiportainen-tuen-malli>. [viitattu 21.3.2013].

OAJ. Tiedote. OAJ:n internetsivut, saatavissa: <http://www.oaj.fi> [viitattu 21.3.2013]

Ruotsin kuraattoriliitto. Ruotsin kuraattoriliiton internetsivut, saatavissa:

<http://www.skolkurator.nu/yrkesrollen.html> [viitattu 9.8.2012]

Lapsen ääni –kehittämishjelma. Kehittämishjelman internetsivut. Saatavissa:

<http://www.lapsenaani.fi/index.html> [viitattu 13.8.2013]

Puotinen, S. 2008. ”Jos olisin koulukuraattori...” Yhdeksäsluokkalaisten näkemyksiä koulun sosiaalityöstä. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200805071440>

Kouvolan kaupunki
OPPIMISSUUNNITELMA

Lasten ja nuorten palvelut
Kasvun ja oppimisen tukipalvelut
Perusopetus

TEHOSTETUN TUEN JAKSO

Luottamuksellinen

OPPILAS	Suku- ja etunimi Meikäläinen Matti	Luokka 5 A
TEHOSTETUN TUEN JAKSO	Ajanjakso syyslukukausi 2009	
	Suunnitelma tarkastetaan tammikuussa 2010	
	Suunnitelman laatimiseen osallistuneet Mikko ja Martta Meikäläinen (vanhemmat) Veera Virtanen (luokanopettaja) Pekka Suomalainen (erityisopettaja) Teemu Tukeva (kuraattori) Tiina Taitava (koulunkäyntiöhoitaja)	
	Esisijainen syy oppimissuunnitelman laatimiseen tarkkaavaisuuden ja käyttäytymisen ongelmat	
TUKITOIMET KOULUSSA - mitä - milloin - vastuhenkilö	Keskeiset tavoitteet jaksolle Tavoitteita asetetaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin. Tähän voidaan kuvata opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa. Esim. 1. Annettujen ohjeiden mukaan toimiminen. 2. Läksyistä ja tarvittavista työvälineistä huolehtiminen. 3. Puutteellisten käyttäytymistaitojen opettaminen ja itsetunnon vahvistaminen. 4. Matematiikka: osaa jakson jälkeen kertotaulut (2-9).	
	☒ Eriyttäminen ja pedagogiset ratkaisut: Pedagogisia ratkaisuja ovat mm. joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, oppimateriaalit. Tähän voi kuvata eri tapoja, miten oppilas voi osoittaa osaamisensa. Esim.	
	Ohjeiden antaminen: - ohjeet selkeästi, katsekontakti - monimutkaisten ohjeiden pilkkominen osiin - varmistaminen, että annetut ohjeet on ymmärretty - tarvittaessa ohjeiden toistaminen	
	Tehtävien antaminen: - annetaan vain yksi tehtävä kerrallaan - tehtävien muokkaaminen tarpeen mukaan - ylimääräisen ajan antaminen koetilanteissa	
Läksyt: - käytössä läksyreissari		
Käyttäytymistaitojen opettaminen:		

Kouvolan kaupunki
Lasten ja nuorten palvelut
Kasvun ja oppimisen tukipalvelut

PEDAGOGINEN ARVIO

Perusopetus

Luottamuksellinen

OPPILAS	Suku- ja etunimi	Syntymäaika
	Koulu	Luokka 4
HUOLTAJAN KUULEMINEN - huoltajan näkemys - tiedotus huoltajalle (kenen toimesta, milloin ja miten)	-esim. luokanopettaja keskustellut huoltajan kanssa puhelimitse x.x.xxxx -huoltaja puoltaa tehostetun tuen aloittamista	
OPPILAAN KUULEMINEN (itsearviointi koulunkäynnistä) - vahvuudet - tuen tarve - työskentelytaidot - opettajien ja luokkatovereiden kanssa toimiminen - oppiaineet - viihtyminen luokassa ja oppimisympäristössä	- oppilaan omia näkemyksiä koulutilanteesta; mikä onnistuu ja mikä ei esim. li ja välitunnit sujuvat, kaikki läksyt ovat vaikeita, paljon kavereita huom. huoltajan näkemys tilanteesta voi olla erilainen -opettaja kirjaa nämä esim. oppilaan kanssa käydyin keskustelun perusteella	
OPETTAJIEN SUORITAMA ARVIOINTI - oppilaan vahvuudet - keskeinen tuen tarve - työskentelytaidot - sosiaaliset taidot - oppiaineet - ilmapiiri - ja oppimisympäristötekijät - muuta	- tähän arvioidaan oppimisen ja koulunkäynnin tilannetta kokonaisuutena - esim. vahvuutena luokkakavereiden kanssa toimiminen, sosiaalinen - tukea tarvitaan matematiikan ja englannin oppimiseen - sosiaaliset taidot hyvät - unohtaa toistuvasti koulukirjat kotiin/kouluun - häiriintyy tunneilla helposti, keskittyminen lyhytaikaista	
MUUT ASIAANTUNTIJA-ARVIOT	Tekijä koulukypsyiden arviointi: ryhmätutkimus kelto, yksilötutkimus Kasper	Aika kevät 2007
MITÄ TUKEA OPPILAS ON JO SAANUT - kotona - koulussa - muualla	- tähän arvioidaan oppilaan saamaa yleistä tukea ja sen vaikutuksia - esim. läksyt merkataan taululle, oppilas kirjoittaa ne itse läksyvihkoon - tukiopetusta saanut 4h englannin opiskelun tueksi - erityisopettajan tukea saanut 1. ja 2. luokilla	
MITÄ TUKEA JATKOSSA TARVITAAN - kotona - koulussa - muualla	- mitä pedagogisia, oppimisympäristöön liittyviä, oppilashuollollisia tai muita tukijärjestelyjä oppilas tarvitsee jatkossa - esim. läksyjen teko kontrolloidaan päivittäin kotona, opettaja tarkistaa läksyvihkön merkinnät ennen kotiin lähtöä - tukiopetusta enemmän (ma ja en) - erityisopettajan säännöllinen tuki 2h/vko pienryhmässä - vaihdetaan istumapaikka luokassa, istuintyyppi - adhd-coach-konsultaatio?	
PÄIVÄMÄÄRÄ JA LAATIJA(T)	Laatija(t), yhteystiedot	Päivämäärä
OHR-KÄSITTELY Päivämäärä / toimenpiteet	-x.x.xxxx:päätetään aloittaa tehostettu tuki, lo. vastaa oppimissuunnitelman laadinnasta	
SEURANTA	-x.x.xxxx ohr:n kokouksessa	

Kouvolan kaupunki

 Lasten ja nuorten palvelut
 Kasvun ja oppimisen tukipalvelut

PEDAGOGINEN SELVITYS
Perusopetus

Luottamuksellinen

OPPILAS	Suku- ja etunimi	Syntymäaika
	Koulu	Luokka
OPPILAAN ERITYISEN TUEN TARPEET	☒ Työskentelytaidot: läksyjen merkitseminen ja tekeminen ☐ Sosiaaliset taidot: ☒ Oppiaineet: matematiikka ☒ Oppimisympäristötekijät: pieni, rauhallinen opiskeluympäristö ☐ Muu, mikä:	
OPETTAJIEN PERUSTELUT ERITYISEN TUEN TARPEELLE - oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista - mitä tulisi tehdä toisin tai enemmän - mahdolliset testit	Tähän kuvataan millaista tehostettua tukea oppilas on saanut tai liitetään mukaan oppimissuunnitelma. Kerrotaan millaisia pedagogisia, oppilashuollollisia, oppimisympäristöön liittyviä tai muita tukijärjestelyjä oppilas tarvitsee. Esim. tehostettu tuki (ks. oppimissuunnitelma) ei riitä yleisopetuksen matematiikan tavoitteiden hyväksytyyn suoritukseen, oppilas joutuu ponnistelemaan kohtuuttomasti -ma-tavoitteiden yksilöllistäminen tarpeellista -eo tehnyt ma-testejä: BANUCA, RMAT, suoriutuminen heikkoa -ma- ja en-tunneilla tarvitaan koulunkäyntiavustajan tukea -voi opiskella tuettuna edelleen nykyisessä luokassa	
OPPILAAN KUULEMINEN (itsearviointi koulunkäynnistä) - vahvuudet ja onnistuneet oppimiskokemukset - työskentelytaidot - opettajien ja luokkatovereiden kanssa toimiminen - oppiaineet - viihtyminen luokassa ja oppimisympäristössä - mitä oppilas haluaisi tehdä toisin	-oppilas kokee matematiikan edelleen liian vaikeana, haluaisi helpomman kirjan ja vähemmän läksyjä -englannin opiskelua on auttanut tukiopetus ja eng.kielisten pelien pelaaminen -luokkakavereiden kanssa sujuu hyvin, kukaan ei kiusaa, viihtyy nykyisessä luokassa	
MUUT ASIANTUNTIJA-ARVIOT - aika/tekijä	koulupsykologi konsultoinut x.x.xxxx	
OHR:N ARVIO	perustelut erityiseen tukeen siirtymiselle ovat vahvat, tehostettu tuki ei riitä oppilaalle/OHR x.x.xxxx	
LIITTEET	- Oppimissuunnitelma - Muut, mitkä tässä voi olla esim. erityisopettajan lausunto, vanhempien kannanotto, psykologin lausunto tms.	
SELVITYKSEN LAATIJOIDEN NIMET	Leena Luokkanen puh. xxxx Erkka Erityinen puh. xxxx	
PÄIVÄYS JA REHTORIN ALLEKIRJOITUS		

Kouvolan kaupunki
Lasten ja nuorten palvelut
Kasvun ja oppimisen tukipalvelut

HOJKS
Perusopetus

Luottamuksellinen

HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA	☐ Oppiaineita yksilöllistetty, mitkä ☒ Yleinen oppimäärä kaikissa oppiaineissa ☐ Opetus järjestetty toiminta-alueittain ☒ 11-vuotinen oppivelvollisuus	
OPPILAS	Suku- ja etunimi Meikäläinen Maija	Luokka 2
ERITYINEN TUKI	Ensisijainen syy erityiseen tukeen kielen kehityksen erityisvaikeus Suunnitelma laadittu ajalle Iv 2009 - 2010 Suunnitelma tarkastetaan huhtikuussa 2010 Suunnitelman laatimiseen osallistuneet Mikko ja Martta Meikäläinen (vanhemmat) Pekka Suomalainen (erityisluokanopettaja) Pirkko Koskinen (puheterapeutti) Päiväys ja allekirjoitukset 2.9.2009	
OPETUSJÄRJESTELYT - opetusryhmä - tuntijako - oppimisympäristö - apuvälineet - integrointi - muut tukitoimet	Lukuvuosi 2009 - 2010: - yleinen oppimäärä 2. lk, pienryhmä - integrointi: MU, LI ja KU yleisopetuksen 2.luokassa - puhetta tukevat kommunikaatiomenetelmät: kuvat, tukiviittomat - ryhmässä koulunkäynninohjaaja	
TUKITOIMET KOTONA		
YHTEISTYÖTAHOT - yhteystiedot	Pirkko Koskinen (puheterapeutti) p. XXXXXXXX	
PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET	- Maijan integroituminen yleisopetuksen luokkaan.	

